

MENTOR

LETNIK 26

ŠTEV. 7

1938-1939

Vsebina 7. številke:

† Papež Pij XI. / Anton Anžič, Spominu papeža Pija XI. / Sfinks, Mimo / Franc Saje, Siv mož z mladeniško dušo... / C. Majdič, Pismo / Vera Korun, Slepo dekle / Beno Virk, Marica / Karel Mausser, Verzi / Skazka, Utrip iz sveta / Karel Mausser, Brata / Ivan Campa, Poletje šole in ljubezni / Franc Bajd, Jurček se uči fotografiranja / Gorenjski, Breza in bor / Gorenjski, Pesem / A. A., Mladina v boljševiskem raju / Gorenjski, Tih večer / Karel Mausser, Molitev / Nove knjige / Obzornik / Pomenki / Zanke in uganke.

Uredništvo lista: Prof. dr. Joža Lovrenčič, Ljubljana, Zrinjskega c. 7. — Na uredništvo se pošiljajo vsi rokopisi in dopisi, ki so namenjeni za objavo v listu. — Rokopisi se ne vračajo. — Uprava je v Ljubljani, Miklošičeva cesta 7. — Na upravo se naslavljajo vsa naročila in reklamacije.

Mentor izhaja v Ljubljani med šolskim letom v začetku meseca. — Izdaja ga Prosvetna zveza v Ljubljani (odgov. Vinko Zor, Ljubljana, Sv. Petra cesta 80.) Urednik prof. dr. Joža Lovrenčič. — Tiska Zadržna tiskarna v Ljubljani (M. Blejec).

Celoletna naročnina za dijake Din 30, za druge in zavode Din 40, Posam. številka Din 4.—. Plačuje se naprej. — Stev. ček računa pri poštni hranilnici v Ljubljani 14.676. — Naročnina za Italijo: Lit. 10.— za dijake, Lit. 15.— za druge; za Avstrijo: RM 5.— za dijake, RM 6.— za druge. — Plačuje se po italijanskih, oziroma nemških čekovnih položnicah »Katoliških misijonov« v Grobljah pri Domžalah. — Naročnina za Ameriko 1 dolar, za vse druge kraje vrednost 4 švic. frankov. — Poverjeniki dobivajo za vsakih 10 plačanih izvodov enajstega zastonj. — Plačati pa morajo vso naročnino za vse naročene izvode pred izidom šeste številke vsakega letnika.

Kot šolsko in domače čtivo priporočamo:

**CVETJE IZ DOMAČIH
IN TUJIH LOGOV**

1. Simon Gregorčič, Izbrane pesmi
2. Fran Levstik, Martin Krpan
3. Horacij Flak, Pismo o pesništvu
4. Josip Jurčič, Jurij Kozjak
5. Valentin Vodnik, Izbrano delo
6. Matija Čop, Izbrana dela
7. Simon Jenko, Izbrano delo
8. Zlita Konstantina in Metodija
9. Izbor prekmurske književnosti
10. Josip Jurčič, Deseti brat
11. Cigler Janez, Sreča v nesreči
12. F. S. Finžgar, Študent naj bo
13. N. V. Gogolj, Revizor
14. Linhart, Izbrano delo

Cene tem knjigam so izredno nizke!

**KNJIGARNA
MOHORJEVE TISKARNE**

**LJUBLJANA, MIKLOŠIČEVA 19
CELJE, PREŠERNOVA 17**

Ljudska

posojilnica

v Ljubljani

z. z. neom. j.

**Ljubljana
Miklošičeva cesta 6
(v lastni palači)**

obrestuje hranilne vloge
najugodnejše.

Novo in stare vloge,
ki so v celoti
vsak čas razpoložljive,
obrestuje po 4%₀₀ proti odpovedi
do 5%.

„Mir, moj Jezus, mir!“ so bile 10. II. 1959. zadnje besede sv. očeta Pija XI., ki je 17 let vodil sveto Cerkev, hoteč dati vesoljnemu človeštvu Kristusov mir v kraljestvu Kristusovem. Še na zadnji sveti večer je v svojem božičnem nagovoru povedal, da je ponovno daroval svoje žioljenje za mir in blaginjo narodov.

Kristus, Kralj miru, ki si sprejel žrtev svetega očeta Pija XI. usliši še njegovo zadnjo pozemsko prošnjo v blagor sv. Cerkve in vseh narodov!

Spominu papeža Pija XI.

Zbor.

Fantje: A, B, C, 1., 2., 3.

(A, B, C že na odru pred sliko Pija XI. Poklonijo se ji in pokličejo v ozadje, kjer so fantje 1., 2., 3.)

- A. Semkaj, bratje, semkaj vsi!
1. Kaj nas kličeš? Kaj želiš? (1., 2., 3. se pokažejo pri vhodu.)
- A. Zatisnil oče je oči,
let sedemnajst je Cerkev vodil,
zdaj brod mu je v pristan zavil.
1. Oče? Kakšen oče in čigav?
- A. Krščanstva oče, Pij Enajsti.
1. Ha, Italijan! Ni oče naš!
- A. Kako, da ne? Saj si katoličan?
1. Seveda sem, pa i Slovan!
- A. Bil oče je Slovanom in kristjanom vsem,
človeštvu učenik, poganom luč.
1. No prav. Če res kaj veš, povej nam vse!
- A. Vsegà mogoče ni, a nekaj vsaj
jaz sam, tovariši vam povedo.
1. Če je bil res človeštvu učenik,
potem pa, bratje, le stopimo,
o luči se njegovi poučimo,
saj po resnici fantje hrepenimo.
- A. Ko je zasedel Petrov prestol,
si geslo božje je izbral:
»V Kristovem kraljestvu Kristov mir.«
Vse je življenje se po njem ravnal.
2. »V Kristovem kraljestvu Kristov mir?«
tako v nebesih je. Na zemlji pa je bil in bo prepir.
- B. Kraljestvo Kristovo, to ves je svet!
Ustvaril ga je Krist, njegov je, njemu služi naj!
Mi vsi njegovi smo, otroci božji,
zato pa zakon božji nam veljaj!

5. No, to je vse prav. A nam za študij gre.
Svet napreduje, Cerkev nič za to ne ve!
Da dogme stare mlati le, so rekli mi,
in da ji nič za vedo, za umetnost ni.
- C. In ti si jim verjel, kaj ne? Si motil se,
kot so motili se, ki so to pravili.
A Pij umetnost, vedo ljubil je,
moj brat o njem naj govori!
- A. Poglóbil in pomnóžil študij je,
palačo zidal umetnin,
akademije znanosti,
muzej misijonov Lateran
in Rusom zavod nov.
Tovariši, ste slišali,
kako je vedo ljubil Pij?
1. Da, hvala vam, prijatelji!
Spoštljivo se mu klanjamo. (1., 2., 3. se poklonijo.)
A slab je študij, če ti ne pomaga Bog,
brez milosti nebogljen si otrok.
- B. Odpiral Pij je milosti zakladnico:
ob svetem letu dvajset pet,
ko zlato mašo šel je pet,
in še za devetnajst sto let,
odkar je bil odrešen svet.
2. Je Pij XI. tudi učil, kako
se z Bogom še tesneje združimo?
- C. Uvedel praznik Kralja Kristusa,
zadoščati Bogu nas je učil,
Je Kristus Kralj, kraljevska čast mu gre. —
- A., B., C. Duhovnega življenja oče Pij je bil,
spoštljivo se mu klanjamo.
(A., B., C. se poklonijo sliki.)
1. Vse to je res, a človek ne živi,
da samo zase le skrbi.
Družabno bitje človek je,
le v družbi še osreči se.
2. Bi moral se osrečiti, tako!
a »Srečo meni, bedo tebi«, danes pravijo.
Je stopil Pij iz zračnih kdaj višin?
Je videl kdaj, kako živi trpin?
3. Ves svet o družbi govori:
Tako naj urejeno bo,
da vsakdo kruha kos dobi,
a izžemalci se zatro!

- A. Pravična, bratje, vaša misel je,
ves svet vprašanje družbe žge.
To Pij Enajsti vedel je,
zato zaklical svetu je:
vsakomur, kar mu gre!
- B. Poznate, fantje, Quadragesimo,
ustavo Pija o pravičnosti,
pravičnosti, ljubezni še,
ki urejaj vse odnose družbene?

A. Takole govori (bere): »Najprej je treba imeti za trdno in dognano stvar, da ima lastnina dvojen značaj, individualen in socialen, ker namreč meri na blaginjo poedincev in na občo blaginjo.

Vsakomur je treba dati njegov delež in poskrbeti, da se bo vse porazdeljevanje dobrin urejalo po pravilu občne blaginje in socialne pravičnosti, saj vsakdo vidi, da je današnja porazdelitev dobrin zaradi tolike razlike med malim številom prebogatih in veliko množico preubogih zelo, zelo nesrečna.

Najprej je treba delavcu dajati plačo, ki bo zadostna za vzdrževanje njega samega in njegove družine.

Nujno je potrebno, da se gospodarstvo spet podvrže in podredi pravemu in uspešnemu vodilnemu načelu o socialni pravičnosti in socialni ljubezni.«

Le nekaj besedi prebral sem vam,
so lepe li, presodi vsakdo sam!

2. Če je tako, tedaj je Pij res Veliki,
saj je presekal vozec gordijski.
Čeprav si, brat, le drobec nam prebral,
vendar blesti nam Pij kot lik svetla.

A. Zaslužil je, da vsi ga ljubimo,
spoštljivo se mu klanjamo.

A. Da, res, socialni papež Pij,
vso hvalo si zaslužil si!

Vsi. Vsi, spoštujoč ga, se mu klanjamo,
sam dobri Bog naj mu plačilo bo!
Je zbujal bogatinom vest,
rahljal trpinom bednim pest.

3. S pestjo ti Bogu žuga komunist
in v družbi z njim sodobni ateist.
Mar vere varuh Pij je zrl molčé,
kako v pogubo množice drve?

C. Kje neki! Glasno je zaklical v svet:
Bog naš je Gospodar, kdo naj taji?

Tako človeštvu govori (bere): »Komunizem jemlje človeku svobodo, ki je počelo duhovnega življenja... jemlje človekovi osebi dostojanstvo ter moralo... zanikuje poedincem vse

njihove naravne pravice... zanikuje vsako oblast in avtoriteto, ki bi izhajala od Boga... ne priznava poedincem nobene pravice do zemlje in proizvajalnih sredstev... ima zakon in družino za zgolj svetno ustanovo... hoče ustanoviti človeško družbo, ki je z zemlje pregnala Boga.

Kjer koli se je komunistom posrečilo, da so se utrdili in zavladali, tam so si, kakor sami priznavajo, z vsemi silami prizadevali, da bi docela porušili temelje krščanske religije in kulture ter v dušah ljudi, zlasti mladine, vsak spomin nanje zatrli. Tam, kjer kužni in sramotni komunizem še ni mogel roditi vseh žalostnih sadov svojih zmot, je pa vendar povzročil blazne izbruhe besnosti in počel strašne zločine. Ti izbruhi so naravna posledica komunističnih nauk, ki ne poznajo nobenih brzd.

Komunizem je nekaj bistveno slabega, zato prav v nobeni reči z njim ne bo sodeloval, komur je mar krščanska kultura.

Države pa morajo posebno skrbeti, da bodo državljani imeli dosti življenjskih potrebščin... da bodo vsi imeli delo.

Divini Redemptoris je okrožnica,
ki naj v svoj blagor jo ves svet spozna.

5. Kaj o narodnostni pretiranosti nič ne govori?

C. O pač! Poslušajte, kako s skrbjo skelečo je vprašanje rešil to!

A. (bere): Kdor pleme ali narod ali državno obliko ali nosilce državne oblasti ali druge temeljne vrednote človeškega občestva — ki zavzemajo v zemeljskem redu bistveno in spoštovanja vredno mesto — iz njihove zemeljske vrednostne vrste izloči, jih za najvišje merilo vseh, tudi verskih vrednot naredi in jih po pogansko obožuje, ta preskuša in potvarja oni red stvari, ki ga je Bog naredil in Bog zapovedal.

Vsi. Očetu družbe Piju vsi se klanjamo,
zvestobo redu božjemu ohranimo.

1. Učil nas Pij, da božji smo otroci
in ne od soživali mučene živali.
Zares, nesrečen, kdor vihti orožje,
hoteč uničiti otroštvo božje!

A. Si slišal že o Akciji katoliški?
I ta je budno delo Pijeve skrbi:
Kristjan naj vsak iz vere ves živi
in rod človeški brž se prerodi.

2. Brezboštvo je organizirano!

B. Kristjani mi storimo prav tako!

3. Brezbožniki vsi agitirajo!

C. Kristjani naj za dobro prav tako!

1. Za dobro stvar je težje delati,
za slabim človek se že sam podi.
- A. Zato podpira nas mogočni Bog
in dovršuje delo šibkih rok.
Postani vsakdo zase cel kristjan,
že s tem človeštvu zgled prelep je dan.
In to menda, o bratje, hočemo?
Labodji Pijev spev zveni tako!

Vsi (k sliki). Da, res, naš oče, to vsi hočemo,
s to voljo že na pol dosegli smo.

1. Je borcev hotel Pij neustrašenih,
da krik brezbožnih ne prevpije jih.
O, oče, taki bomo, taki smo:
če treba, tudi kri žrtvujemo!
- A. O, bratje, da nas zdajle vidi Pij,
dobrotno lice ožari mu sij.
Zato pa danes sklenemo trdnó:
spolniti Pijev nauk hočemo!

Vsi. To hočemo, da, hočemo,
saj kar učil, je Krist učil!
Učitelj resnice, borec pravice,
Kristov namestnik, Cerkve glavar. —
papež misijonski, papež socialni, človeštva stražar,
duš naših kipar, daj Bog ti mir!
Delavec utrujeni, zdaj se spočij!
Nam za hude čase pa poguma vlij!
Kar prosil si in svetoval in učil,
naš rod kot oporoko bo vršil.

SFINKS:

Mimo

Mimo oken, vrat
tiho, rahlo hodi
najzvestejši Brat,
trka: Mir vam bodi!...

A nobena luč
mu ne gre naproti
in nobeden ključ
ne odpre Dobroti.

Mimo temnih vrat
zimski veter duje —
mimo gre naš Brat,
nihče ga ne čuje.

Siv mož - z mladeniško dušo...

Dr. J. Debevcu za prvi njegov god v večnosti.

Dijaški tabor v Ponovičah pri Litiji 1. avgusta 1958.

Visoki, strmi hribi, pokriti z mehko, zeleno travo in temnimi, vitkimi smrekami. Med temi kipečimi gorami se vije po ozki dolini, se peni, hiti, divja, šumi razposajena, svetlozelena Sava in med mračnimi tolmoni, sivim prodom, belimi, gladkimi kamni prepeva svojo pesem.

Azur je trepetal v zlatih sončnih pramenih in nebeško zlato se je razlilo kot mesečina po vriskajoči poletni okolici, po veselih, prepevajočih študentih.

Nenadoma se je prikazala izza ovinka lepa, skoraj nova kočija in se ustavila na prostornem dvorišču.

»Dr. Debevec, urednik Doma in sveta,« je završalo med študenti.

Izstopil je suhljat mož v črnem duhovniškem oblačilu. Sivo glavo je imel nekoliko nagnjeno na levo, v bledem, koščenem obrazu pa mu je počival trpek, bolesten izraz, ki se je kazal v otožnem smehljaju. Na naše tople pozdrave je nekajkrat rahlo pomahal s svojo suho, belo roko in stopil s prijaznim ravnateljem banovinskega veleposestva v hladno, prijetno sobo k pogrjnjeni mizi.

Čez nekaj minut me je poiskal med gručo prešernih ljubljanskih gimnazijcev mladi pesnik in kritik Tone Čokan in mi dejal:

»Dr. Debevec je prišel, da bi imeli literarni sestanek. Ko dospejo še Beličič, Dular in Čampa, se bomo zbrali v ravnateljevi sobi. No, zdaj pa sediva na ono klop! Urednik mi je prinesel najnovejšo Gradnikovo zbirko, da napišem oceno.«

Precej časa sva prebiralala Gradnika in srkala nektar iz njegovih čistih, kristalnih sonetov. Ker onih treh ni in ni hotelo biti, smo se sestali samo trije: Čokan, Lipovšek iz Maribora in jaz.

Ko je Čokan Lipovška in mene predstavil, je naju dr. Debevec smehljaše. Ljubeznivo vprašal, kaj sva že pisala.

»Lipovšek piše prozo iz Prekmurja. Ko je poslal nekaj črtic uredniku Koblarju, mu je ta dejal, da so mu zelo všeč. Naj povem na kratko: Lipovšek bo postal katoliška redakcija Miška Kranjca in nam bo šele predstavil v pravi luči skrivnostno Prekmurje.« je začel razlagati veseli Čokan in krepko stiskal svojo veliko pipo.

»In vi?« se je obrnil name.

»Čoln na Krki,« sem skoraj boječe spregovoril.

»Aha, se že spominjam,« je smehljaše se vzkliknil in mi na veliko začudenje povedal kratko vsebino; povest sem bil poslal za literarni natečaj v »Borce« in ker je bil dr. Debevec v ocenjevalni komisiji, je poznal moj prvi večji leposlovni spis.

»Med počitnicami sem zasnoval načrt za daljšo povest. Proti jeseni, mislim, se bom že lahko lotil pisanja.«

Rekel mi je še, naj se kdaj oglasim pri njem v Ljubljani, in

pogovor se je že začel sukati o Domu in svetu ter slovenski književnosti, zalagali pa smo se tudi z rdečimi jabolki, prvim vipavskim grozrdjem in zalivali suha grla s sladko kapljico.

*

Bela Ljubljana 5. septembra.

Nad mestom je ležala vlažna, gosta jesenska megla, iz katere je močno pršilo, da so bile asfaltné ceste vse mokre in spolzke.

Počasi sem jo zavil proti Poljanam, kjer je stanoval v prijazni vili urednik dr. Debevec.

Ko sem polahko stopal po lesenih stopnicah v prvo nadstropje, je že začul moje plahe korake, odprl vrata in me veselo, a z istim otožnim nasmeškom tiho pozdravil.

»Hm, kam pa naj sedete?« ga je resno zaskrbelo, ker so bili vsi stoli pokriti z odprtimi knjigami, po žametnem divanu pa so ležali sveži listi Doma in sveta, ki ga je imel v korekturi. Po dolgem trudu sva vendar našla nekaj prostora.

»Gospod urednik, prinesel sem načrt one povesti.«

»Lepo, lepo,« si je mel roke. Po kratkem premisleku mi je odgovoril:

»V ponedeljek pridite ob desetih! Saj bom utegnil: ta seja, potem ona,« je šepetal. »Da, lahko pridete. Ste že dobili nagrado za svoje prvo beletristično delo?«

»Sto dinarjev. S temi bom šel zdaj za nekaj dni na Gorenjsko.«

»Samo škoda, da je tako kilavo vreme. Človek mora potovati, da se mu duh sprosti in zbistri. Posebno še pisatelj. Poglejte: Sienkiewicz je pisal svoje slavne romane večinoma na potovanjih.«

Dolgo je še govoril o lepotah, ki jih človeku nudi potovanje. Ker pa se je začel v sobo spuščati prvi mrak, sem se prisrčno poslovil od tega vélikega, učenega moža, ki sem ga bil že v Ponovičah vzljubil z vso svojo dušo. Pa kako ga tudi ne bi — saj je tako prijazen, vljuden in dobrosrčen, marljiv in delaven kot čebelica ali mravlja, bister in veder kot srebrni, šumljajoči gorski potoček!

*

V ponedeljek se je nebo nenadoma zjasnilo, da so vzkipele na severnem obzorju sive Kamniške planine z belimi, sneženimi vrhovi, na zapadu pa je okamenel visoko pod sinjim nebom očak jugoslovanskih gora — ponosni Triglav, kot da prosi s svojim molkom večnega Boga za naše trpeče brate...

Ko sem se ustavil pred znano vilo, pozvonil in vprašal rdečelično dekle, ali je dr. Debevec doma, mi je odvrnila, da še ni prišel iz mesta. Našel sem ga šele čez kake četrt ure. Bil je ves nasmejan in radosten.

»Prečital sem. Mislim, da boste še dobro opisali dolenjsko vas. Snov sama mi je vseč — je zanimiva in lepa.«

Prisrčno, prav po domače sva se še menila in pogovorjala o posameznih osebah, njihovih značajih in na kratko, v glavnih potezah obdelovala posamezne važnejše dele. Opozoril me je na mnogo vrzeli

in mi svetoval marsikaj koristnega, važnega. Več kot eno uro sva v duhu živela po belih, ljubkih vaseh v sladki, valoviti novomeški okolici in prisluškovala nežnemu utripu kmečkega srca v njegovi ljubezni do zemlje.

Polagoma sva prešla na Dom in svet.

»Res, da sedaj le životari, ker ga je zapustilo toliko sotrudnikov, toda na sinjem obzorju že vstaja številna mlada četa, ki ga bo pomladila in dvignila, da bo vreden svoje slavne preteklosti.«

Lica so mu zažarela kot večerno nebo v zlati, rožni zarji, ko mi je pravil s svojim mladeniškim idealizmom o mladih, mnogo obetajočih pisateljih in pesnikih.

»Le med narod, med ljudi! Med hlapce in pastirje, kmete in delavce! Vsakemu pogledjte v dušo, kar ni drugim dano! O, jaz sem v tem veliko pogršil. Noč in dan sem tičal v knjigah in še kadar sem se vozil z vlakom, sem se zagrebel vanje in bral, študiral. Sedaj mi ni več mogoče tega nadoknaditi, ker mi duhovski stan spravlja ljudi v neko rezerviranost. To je že večkrat omenil tudi Finžgar, ki ne more več kaj obsežnejšega ustvariti, ker mu je mladostna zaloga že pošla.«

»Čez nekaj minut bo poldne,« sem ga opozoril, ko se je ves razvnel in mi razkladal svoje bogate življenjske izkušnje.

»Pišite mi večkrat in pošljite kaj! Zdaj pa zbogom,« me je veder in vesel pozdravil.

Tudi jaz sem bil radosten in srečen. V svojih sladkih sanjah sem slepo korakal po trdem asfaltu, ne menceč se za drveče, ddrdrajoče avtomobile in zvoneče, ropotajoče zelene vozove cestne železnice.

*

Bilo je mesec dni nato, 6. oktobra 1958. Ves lačen in utrujen sem prisopel iz šole, sedel za belo javorovo mizo, potegnil k sebi vroč, poln krožnik mastne juhe in radovedno uprl oči v razmetan časnik.

»Dr. Jože Debevec,« sem glasno, s poudarkom prebral in radostno vzkliknil: »Glej, mama, o Debevcu piše!«

»Vem. Čitala sem. Čemu se torej veseliš? Ne vidiš črnega križa pred imenom?« se je mati tiho, žalostno začudila.

»Umr! je«, sem bridko vzdihnil in zastokal, kakor da mi je preminul kdo domačih ali ljubljeno bitje.

»In niti na pogreb ne morem, ker bo že danes popoldne, opoldanski vlak pa jo je že odpihal«, je moja duša bolešno zaplakala in nanjo je legla težka, črna koprena...

*

Blagega, dobrega, ljubega... dr. Debeveca se bom vedno hvaležno spominjal in njegov kristalni značaj, njegova svetla podoba mi bo zmeraj ostala blesteč, žareč vzor. Moja misel nanj bo ko lučka pred sveto podobo.

Vesel in srečen sem, da sem se mu mogel s temi skromnimi, odkritosrčnimi besedami vsaj malo oddolžiti.

Pismo

Za Francetom so se zaprla visoka vrata. Obstal je na hodniku, ki je bil popolnoma temen in je le tam nekje sredi prihajalo nanj nekaj svetlobe s stranskega stopnišča. Stal je nekaj hipov neodločen, brez kake določne misli, nato pa je z desno roko tipaje ob zidu krenil po hodniku čisto počasi, sklonjen. V grlu ga je nekaj tiščalo, po licu pa je čutil, da mu je iz oči priteklo nekaj toplega. Skoraj mu je delo dobro, kakor bi ga kdo božal.

»Jokal pa ne bom!« je hitro sklenil in obšla ga je grda misel, da bi klet. Ni je mogel odpoditi. Kakor da bi šla za njim in bi se mu režala v obraz:

»Prekolni jih, te zidove in vse, ki te ne razumejo, ker te nočejo!«

France se je ustavil. Čisto ob sebi je čutil skušnjaveca, vmes pa je slišal svoje globoko, odtrgano dihanje. Stegnil je hipoma levo, da bi sunil neznanca v stran, pa jo je stegnil v prazno. Bridko se je zasmel.

»Ljubezni nas učijo, pa je sami nimajo«, je šepetalo ob strani.

»Nimajo je«, je pritrdil. »Prosil sem, naj se usmilijo vsaj matere in naj ji ne sporočijo tega, česar nisem sam zavestno kriv.«

Med tem se je pridrsal do okna. Ustavil se je. Ob njegovem dihanju so ledene rože ginile in skozi steklo je zrl v nejasno razsvetljena okna na hodnik onkraj dvorišča. Nenadoma se je spomnil matere. Neznanska grenkost ga je prevzela. Sram ga je bilo vpričo matere prenačljene sodbe. Onemogel se je naslonil na polico pri oknu in tedaj je zagledal mater čisto jasno pred seboj. Sklonjena, s stoterimi gubami na obrazu je stala pred njim, on pa je gledal od sramu v tla. Vse je jokalo v njem. Videl jo je sredi velike družine, šivanje je imela v roki. Sama skrb jo je bila, skrb za desetero otrok. In vedel je, da potoči vsak dan za svojega otroka kapljo krvi, zanj največjo, ker ga ima najrajši.

»Mati, odpustite!«

Pogledala ga je tako milo in njene oči so sijale samo odpuščanje — tedaj je na hodniku nekaj zašumelo in ga zmotilo pri lepem srečanju. Pred njim je bilo spet okno, tiščal je vroče čelo na oroselo steklo.

Nato se je spet zamislil. Ah, rodna zemlja! Domača vas tam nekje z Dolenjskega, njene v tla stisnjene hišice so mu priplavale v privid. Pšenica cvete po poljih, vse diši po belem kruhu — duh po belem kruhu je Francetu tako prijeten! In tam v domači vasi, v nizki sobici sedi ona, šestnajstletna. Sklanja se nad mizico in piše pismo. Sredi poletja sta se srečala nekoč med zrelimi žiti, pa sta zahrepenela drug po drugem. France je skušal privabiti v privid tisti lepi prizor srečanja, pa mu je stopila pred oči hujša resničnost: Pisala je, ni vedela, da bi ne smela, ker v zavodu pisma pregledujejo. Potem so pismo prestregli. Še so mu brnele po ušesih stroge in odločne predstojnikove besede. Vse bi prenesel, samo materi naj bi ne pisali. Naj ji ne jemljejo sladkega upanja, ki ji daje moč pri delu. Čutil je: kljub prošnji bodo pisali in vsak dan odslej ji bo stekla zanj še večja kaplja krvi. Bilo mu je tako hudo, da bi zakričal, zatulil...

Premagal se je, obrisal potno čelo in se počasi napotil v učilnico.

Ko je sedel pri svojem pisalniku pred odprto knjigo, je nenadoma začutil, da je tujec med tovariši. Črke v knjigi so mu plesale pred očmi in se združevale v brezizrazno, črno gmoto; v mislih je jokal. Tovariši so škripali s stoli, šepetaje

so se pogovarjali, eden se je brezobzirno mastil s potico in Francetu je bilo, da bi od gnusa na vsakega pljunil.

Skušal se je zbrati. Poiskal je papir, da bi pisal pismo.

»Predraga mama!«

Petkrat ali šestkrat je omočil pero, pa ni mogel začeti. Med zobmi je vrtel ozki konec držala in skušal najti zvezo med mislimi in izrazom. Ni šlo. Odložil je pero in skoraj bi jokal. Ko bi bil vsaj kdo, da bi mu rekel besedo v tolažbo ali kaj svetoval, toda okrog in okrog sami tujci, tujci... Eden ga je leno vprašal ob prihodu v učilnico, kakšne afere imata s predstojnikom; ker ni dobil odgovora, se je škodoželjno smejal.

Vrgel je papir v pisalnik, potem pa naslonil glavo med obe roki. Ko je čutil, da mu spet silijo solze, je zatisnil oči s tako silo, da so se mu delali raznobarni ognji v njih.

Ko ni več vzdržal, je planil na hodnik. Ugasnil je na oglu luč in se zopet naslonil na okno.

»Kolni jih! Krivico ti delajo!«

Izkušnjavec je stal poleg njega. Tedaj pa je zrasla v njem svetla misel, upanje. Še vedno ga je tiščalo v grlu, toda pri srcu mu je bilo lažje. In je šel...

Skrivnostno so se odprla vrata, tišina in tema ga je sprejela. Tam spredaj na desni strani je trepetala v rdeči svetilki večna luč. Po stenah so se plazile sence in podobe na oltarju so bile kakor žive.

Brez moči se je zgrudil na kolena. Potem je govoril, prosil...

Ko je zvonec klical k večerni molitvi, se je z jasnim obrazom pridružil tovarišem...

VERA KORUN:

Slepa dekle

V meni je vihar, v meni je požar.

Strgala bi verigo, zdrobila bi silo
demonsko, ki me uklepa v nemoč
in mi brani življenja svetle slasti.

Če bi umela, kako:

z jekleno pestjo bi sekala krog sebe

in se z zobmi zagrizla v pošasti,

ki nevidne pijejo kri mojega življenja

in lomijo peroti mojega duha.

Stvarnik moj, povej mi:

ali je Tvoja nedoumljiva ljubezen,

ali je pokora za neznane mi grehe mojih pradedov,

ali je igra pekla moje trpljenje?

Če je poslednje, v nemoči bom zblaznela.

Če je ljubezen Tvoja,

če je greh pradačni dedov mojih,

povej, glavo bom sklonila na sklenjene roké

in prosila bom za njé in hvalila

Tebe vekomaj.

Marica

Daleč zunaj mesta stoje v umazanem jarku črne in zakrpane barake. Druga k drugi se stiskajo, ko da vedo, da bi se zdele ob strani lepih, čistih hiš in bele ceste še revnejše. Zalostne so, tako žalostne, da ostaneš ob pogledu nanje kot pribit, potem pa se zdrzneš, zamahneš z roko, kot da naj bi ta kretnja pregnala težke misli, in zbežiš v svetlobo. Se mnogo, mnogo žalostnejša kot vnanjost je njih notranjščina. Človeku se zdi, da je njih klavni videz le nepopoln izraz življenja, ki ga s svojimi trhlimi stenami oklepajo.

Tam, v eni teh barak je doma Marica. Drobna je in bleda. Oči ji vročično gore in so obrobljene z velikimi črnimi kolobarji. Nič življenja ni v teh očeh. Tako trudna je njih luč, ko da zanje ni več nobenih skrivnosti, ko da so zrle že v najtemnejše globine življenja in že skoraj ni strahot, ki bi jih presenetile. Te oči ne vedo, kaj je iskra radosti, tuja jim je; komaj jo še slutijo... Trudne, mrtve so te oči in vendar kako čudno, nenaavadno žare... Pa to ni odsev mladosti, zdravja in sreče... Bolesten blesk je, skrivnosten v svoji žareči in obenem zamirajoči luči, posebljen izraz hrepenjenja... Te oči ne gledajo po svoji okolici, ne, niti ne vidijo je; dalje zro, njihovemu pogledu ni meja!... Ko da so prodrle že skozi zadnjo steno človeškega življenja in vidijo le še onostransko... In ono je tako lepo, tako nasprotno temu tukaj! Zakaj ne mine, tožijo oči in v njih ugaša tostranska in se prižiga onostranska luč...

Take oči ima Marica. Pravijo, ker je bolna... Mati je sušična, oče je pijanec, no, pa ni čuda... In, ker strada... O, strada Marica, strada!... Skorja črnega kruha in tu pa tam skodelica mleka ali juhe, to je vse, kar zaužije... Pa se ne pritožuje, že mora tako biti! Le nekoč je vprašala, bolj iz radovednosti kot nevolje, kako da ima starejša sestra vsega dovolj, pa je tudi nikdar ne vidi delati. Ona da tega še ne more razumeti, je odvrnila mati... In ni več mislila na to. Zakaj vendar? Saj ni tako hudo, če je človek lačen! To se da pozabiti. In Marica zna!... Dvigne se, ovije si črno ruto okrog svojega tankega telesa in odide v mesto, čeprav pritiska mraz, četudi dežuje. Tik ob hišah stopa in skoraj ne čuti tal ne telesa. Tako lahka se zdi sama sebi. Včasih hodi dolgo, pa se niti najmanj ne utruji, ne, zdi se ji celo, da povsem miruje in da ji le neka skrivnostna sila premika ude in jo na svojih varnih krilih vodi naprej... In ta skrivnostna sila ima še to čudovito lastnost, da jo nekako omamlja; predmete okoli sebe vidi le nerazločno, vse je zavito v neko meglo... Večkrat se zdrzne in spozna, da ni prav za prav ničesar preišljevala, da je bil dan tudi misli sladak počitek... Včasih se megla, ki ji zakriva pogled, nenadoma še bolj zgosti, pojavijo se črne pike, ki begajo sem ter tja, se večajo, se med seboj zadevajo, krušijo, cepijo, drve z blazno naglico v krogu in se končno združijo v eno samo, ogromno črno piko, svetli prameni ob njenih straneh pa se krožijo le še v tenak obroč. Ta trepeče, se tanjša, širi in, ko že ne more več zadržati rastoče črne pike, se razpoči, pretrga... Trenutki popolne pozabe... Potem pa začuti v glavi čudno praznino: tako ji je, ko da se pogreza nekam globoko... A tedaj že ni več tiste trepetajoče teme; iz goste, brezoblične megle se počasi odvijajo oblike in Marica zaznava: hiše, ljudje, avtomobili... in sloni ob oglu kake velike hiše. Sladko-trudna je tedaj... To so trenutki najvišje sreče. Potem že ni več tako lepo in

Marica se vrne domov, v tiste črne barake in sanja: tudi jutri bo šla, pa še pojutrišnjem in še dan pozneje in še mnogo, mnogo dni!... V njenih očeh pa tli nezemski žar...

Le enkrat, enkrat samkrat se je zdelo, da so zasijale tudi Maričine oči v naravnem ognju, da je zasvetil njih žar v zemski lepoti...

Ko jo je vzela sestra s seboj v kino, je bilo. Prvič je bila tam notri, prvič tako lepo! Ko je prišla ven, sta ji goreli na licu dve živordeči lisi, bila je vsa omotična in ni vedela ničesar, le tako čudovite slike je imela pred očmi, tako lepe!... Daljne dežele je videla, srebrne reke so se vile po zelenih, cvetočih pokrajinah in ne take umazane, kot so tu. Potem visoka košata drevesa, ki so trepetala v vetru... in koliko jih je bilo, ojoj! O, čisto drugačna drevesa kot tu! Tu so borna in majhna, vsa upognjena in trudno visečih vej... črna, blatna, sam prah je na njih... O, tam je vse drugače! Vse je zeleno, tako svetlo, nič sivega, nič temnega!... Da, tja bi šla! Tja, kjer je večno sonce, večna pomlad, večni, neusahljivi viri življenja... Že davno je hrepenela po tisti čudoviti pokrajini, hrepenela je, a ni vedela po čem; sedaj pa jo je videla, deželo svojih hrepenenj, videla na lastne oči in je spoznala, da si je želela le nje in ničesar drugega... O, tja bi šla! A kako? Kdo jo bo povedel tako daleč, zakaj težka in dolga je pot do nje, čisto tej tukaj podobna!... Marica se je domislila: tudi tam notri si je dekle želela tiste čudovito lepe pokrajine in odvedel jo je tja neki mladenič, da... zelo lep mladenič... Kdo, za Boga, bo povedel njo? Srce se ji je stisnilo, mrlo je v strahu in pričakovanju, zastal ji je dih, potem pa ji je postalo čudno jasno in Marica je vedela: da, našel se bo nekdo, neki mladenič in jo bo povedel s seboj v tisto čudno deželo; vedela je, ker je hotela...

Marica je srečna. Videla ga je, ki si ga je želela, ki jo bo rešil iz barak. Hodila je, hodila, potem je prišla megla, vedno gostejša, črne pike so zaplesale svoj blazni ples, ogromna, trepetajoča črna pika... pozaba... čudna praznina... ko da se pogreza nekam globoko... potem gosta megla... redkejša... Nekaj rumenega je ovijala megla in tisto rumeno se je treslo, zvijalo se je na vse načine, oddaljevalo se je, se bližalo, rastlo je v neskončnost, spajalo se je s svojo okolico; bilo je še brez črt, ki bi ga omejevale, potem pa so se iz megle počasi zarisale, rumeno se je umirilo, obležalo je negibno... hleb kruha... Ko je to spoznala, je začutila na čelu nekaj trdega, mrzlega.

— Kaj... ah, šipa... izložba... Kako škoda! Tako hitro mine!...

Marica je odmaknila obraz od izložbe z rumenim hlebom in okrenila glavo. Nekaj velikega je stalo ob njej, videla je, četudi še ni prav pogledala. Zdaj... zdaj bo pogledala... Ah!... Saj to je... to je... to je on!... Ga je torej le našla! Kako velik jel!... Lep... prav tak, kot tam notri v kinu... Kako jo gleda! Da, to je on!

Počasi se je okrenil, obrisal si je roke ob bel predpasnik, potem pa je izginil za vrati ob izložbi z rumenim hlebom.

— O, še bo prišla semkaj, še, vsak dan, vsak!... In nekoč mu pove... In šla bosta, šla v tisto čudovito lepo pokrajino, kjer se vijo srebrne reke in je vse na okrog samo zelenje...

— Ni ga! Morda sploh ne pride... Pač, pride... danes pride... o, da bi! Tedaj je nekdo skočil pred njo in vtaknil roki v žep.

— On! Moj Bog... zdaj se bo odločilo, pove mu!

— Kako se pa imenuješ, ti, a?

— Jaz?... Oh... Marica...

— Marica? Hm! Pregosposko ime za tako potepinko! Vsak dan postajaš tod okoli in gledaš, kako bi kaj izmaknila!...

— Ah, ni res...

— Le tiho! Nisem tako neumen in slep še tudi ne, da ne bi spregledal tvojega početja! O, poznamo mi take... take... tice!

Zapalil si je cigareto, jo malomarno vrtel med prsti in s prezirljivim pogledom meril slabotno Maričino postavo.

— Da, da, Marica... izgubljenka... propala!... je počasi izpregovoril, široko zazelhal, potem pa debelo pljunil, on, ki ni bil vreden črnega roba njenih nohtov.

— Vem... je tiho dahnila Marica-revica in se zadovoljila s pogledom na njegove bleščeče črne čevlje. Tako se zvije črv v prah, da bi ne poginil od silne sončne svetlobe... On je bil zanjo tako visok, tako svetel. A ni bil več tisti, ki bi jo lahko odvedel v čudovito lepo pokrajino njenih želja in hrepenenj, ne, tisti je umrl, umrl prav tedaj, ko je ta zaživel... In prav zato je bil zanjo še večji, še svetlejši... ona pa še neznatnejša. Kdo jo bo povedel? Ah, kako je mogla sanjati o tem! Ona tam notri je bila lepa... ona pa... In on, kako velik je, lep! Pa da bi njo povedel on, on? Njo, revico, barakarico... Previsok je, presvetel... In ona sploh ne more nikdar priti v čudovito pokrajino svojih sanj, ne, je premalo lepa... premalo svetla... prenezatna je...

— Tako, sedaj pa izgini in glej, da se ne prikažeš več!

Trda roka jo je zgrabila za ramo, jo skoraj vzdignila in jo pehnila, da se je opotekla in padla v obcestno blato.

Oni je še nekajkrat potegnil cigareto, potem pa je zagnal ogorek v blato; zažvižgal je ulično popevko in izginil za vrati, ne da bi se ozrl.

Le enkrat, enkrat samkrat se je zazdelo, da sijajo tudi Maričine oči v naravnem ognju, da sveti njih žar ob zemski lepoti... Ne za dolgo. Ugasnil je ta žar, še preden je prav zasijal...

Redkokdaj je jokala Marica, takrat pa sta ji zdrknili dve debeli solzi po prozornih licih.

— O, da bi prišlo!...

In prišlo je. Megla... zmerom gostejša... o, rdeča luč! Kako čudna luč... lepa... velika je, v neizmernost raste... pa zopet majhna, čisto majhna... tam daleč nekje sveti... Glej, že prihaja bliže... raste, raste... O, zdaj gre v svojo pokrajino, tako čudovito lepo... Da, zdaj gre zares... in sama... Pa pride, vseeno pride, o, za gotovo pride!... Saj ni pot tako težka!... Kaj je to? Ogromni črni oblaki se vsesavajo v veliko rdečo luč in jo pijo... Vedno temneje je... ah, ne, bila je tako lepa... Zakaj mora?... O, glej, zdaj prihaja... zares prihaja... Črne pike... ena sama, velika črna pika, tresoč se vedno krčeviteje... tam daleč nekje še brli rdeča luč... Nič več... Pozaba... za zmerom.

Cigaretni ogorek je zalilo blato.

KAREL MAUSSER:

Verzi

Če si sonce, mi v temo posveti,
če si roža, v dušo mi zacveti,
če si cvet, v ljubezen mi dozori,
če si trnje, dušo mi umori!

Utrip iz sveta

Firenze, septembrski večer.

Pozdravljena, Firenze! Saj nam Kranjcem ni tvoje ime več prazna beseda, niti namišljena predstava. S prvo večerno barvo ožarjena ležiš pred nami; s svojo nenadno lepoto si nas zmedla, da se vsak zase potikamo po ulicah med tvojimi ljudmi in ne vemo, česa iščemo.

Iz tesnobe ulic se človek hipoma znajde na zaokroženem trgu — brez vsake miselne zveze. Bog ve zaradi katere knjige ali slike se mi zazdi, da opazuje mojster Leonardo iz kota množico, ki kriči gorečemu Savonaroli na grmadi. Dve gospe, ki sedita na stopnici pred veliko palačo, razložita, da je to v resnici Piazza della Signoria. (O Ljubljana, v ozkosrčne okove uklenjena, kakšno ime bi ti dala človeku, ki bi ob lepi večerni uri sedel na rotovške stopnice?)

Srce Firenze! Palazzo Vecchio, Uffizi, z ene strani obris kupole in zvonikov, z druge modrozeleni Arno; še Ponte Vecchio, ki ima ob obeh straneh že razsvetljene zlatarne s tisoč svojevrstnih prstanov, zaponk v obliki firenške lilije in spominkov — v glavi in srcu je toliko vtisov, da stopim na kraj mostu in gledam v Arno. Večerna zarja tone v njem, nebo postaja zopet modro, južna noč prihaja. Ob zidu slonita dva človeka; prvi ima roke z dolgimi, tankimi prsti sklenjene in nepremično sledi z očmi ugašajočemu svitu zarje, ki tone v vodi. Morda je slikar.

Večerjamo v starinski hotelski jedilnici, ki je dolga, ozka in nam s starimi strežniki vred vzbuja spoštovanje. Menda smo postali podobni otrokom — brez mere in vprašanja se vsega veselimo, vsemu se čudimo. Hudo mi je zaradi kratkovidnega natakarja, ki me je polil s črno kavo, rada bi se mu oprostila; velike, dišeče breskve držimo v rokah in jih gladimo. Skozi okna prihaja nočni dih, zavese se mu ne morejo umakniti in se tiho gibljejo.

Z gručami ljudi hodimo skozi ulice. Majhen, okrogel gospod nam skuša dopovedati, da ima ta večer ljudstvo svoj praznik, Mariji v čast. Resnično, jutri bo Mali Šmaren. Pred kavarno, kjer se zbira pri mizah gospoda, zaslišimo krik in vik; sprevid bo šel tod mimo. Kozarci padajo z miz, firenška gospoda skače na mize, da bo bolje videla. (Ljubljana, pravimo, da si pusta; tvoje čustvo ne pozna svojega glasu, samo svojo trpko lepoto. Kako ti je?) Bakle, maske, vozovi in zopet bakle — val nas vodi s seboj v tesne in široke ulice, na trge in mostove, nekje daleč zgoraj pa je modra noč.

Firenze, septembrsko jutro.

Sončni žarki se kradejo skozi polknice, vsa soba je osvetljena z njihovimi belimi prameni. Lepo mi je. Pod oknom leži ozka ulica, pri enem izmed vhodov v velike, stare hiše sloni mlad človek in piše. Nekaj časa gleda v nebo nad seboj in zopet piše — ljudem bi rad

povedal o lepem jutru. Židovi in palače se zde v čisti svetlobi še starejši, prosojna nebesna modrina se zreali na njih. Ob teh barvah, svetlobi in soncu bi človek molil.

Včerajšnji večer in današnje jutro — morda imata izraz vajine lepote v Michelangelovih kipih. Starec Večer sloni na roki in z zamišljenim pogledom zre predse. Njegova srčna stran telesa je že mirna, drugi del pa je v življenju, ni dolgo, kar se je še gibal. In Jutro! Lepa žena, pol v snu, pol v prebujenju ugiba, kako naj se dvigne.

Majhen deček me ogleduje iz kota sobe. Okrog vratu ima obešeno rdeče srce, na katerem je napisano z velikimi črkami: Trenutek. Neverjetno je ta otrok predrzen. Posmehuje se mi, ker se ne morem prav nič premakniti. Vpraša me, zakaj samo druge ljudi opazujem, kadar se gibljejo. Nič mu ne bom odgovarjala. V sobo začne nositi slike. Vse stene je že obložil, nosi še kipe; obrazi in telesa se začno premikati, joj, zakaj ne verjamemo, da so umetnine žive in resnične. Postave se premikajo kakor na velikem odru, vse morajo igrati po pravilih in po besedah, ki jih šepeta velik, bled mož, kličejo ga Umetnik. Za njim stoji človek z očali in razlaga, da Monna Lisa ni lepa, da ima Botticellijeva Pomlad preveč mršave ude, Michelangelov David pa da je lep, ker je anatomskega pravilen; pravi, da bi morala biti slika in kip izvršena točno po naravi itd. itd. Umetnik se sam sebi tiho nasmehne in še odločneje narekuje besede svojim likom. Deček pokliče gospoda z očali in pokaže v moj kot. Gospod bo menda pričel s svojo sodbo — kje so slike in kipi? Sonce sije naravnost v sobo, na hodniku odmevajo hitre stopinje. Spanec je mogel odleteti s svojimi sanjami le skozi okno, ker so vrata še zaklenjena.

Zbrati se moram. Takole ležati in misliti na lep dan. Danes se nam bo Firenze pokazala v svetli luči dneva, razložila nam bo svojega duha in srce, ki je srce umetnosti.

KAREL MAUSSER:

Brata

Tih, brez petja je gozd,
polje molči.
Truden, pozen potnik
čezenj hiti.
Duša brez petja mu je,
brez upa srcé.
Brata sta gozd mu tihi
in samotno poljé.

Poletje šole in ljubezni

VI.

ivalnost, ki med letalci ni prav za prav nikdar popustila, se je tisti teden po krstu še bolj poživila. Bradatka je bila ves teden podobna velikemu mravljišču, na katerem je kar gomazelo zagorelih životov. Čez nekaj dni je prišla večja skupina novih dijakov, ki so se mislili posvetiti letanju. Te je bilo treba po stari navadi sprejeti med letalce. Način sprejema je bil za novince kaj skrivnosten, zakaj nobenemu se še sanjalo ni, kaj je to »bloški ping-pong«, ki ga je moral igrati vsak, kdor je hotel v letalsko družino.

»No, pobje, zvečer se le pripravite vsak na eno partijo.« je dejal Slika, ki je navadno vodil ta sprejem in tudi vedno poskrbel, da je bilo tisti večer med gledalci in igralci obilo smeha in zabave.

Bloški ping-pong je bil igra svoje vrste. Izumila ga je prav za prav vseh muh polna Slavica, ki ga sicer nikdar ni igrala, a je Sliki pred dvema letoma zaupala svojo domisljico. In ko so igro prvič izvajali, se je vsem tako priljubila, da so jo soglasno sprejeli kot ognjeno preizkušnjo za sposobnost novih letalcev.

Zvečer se je v prostranem Zabukovčevem salonu zbrala vsa letalska družba z novinci in povabljeni, med katerimi sta bili tudi obe dekleti in gospod Zabukovec. Slika je stopil na stol in povedal zbranemu občinstvu tole:

»Kakor se mora preizkusiti zlato in vsaka druga dragotina, tako se spodobi tudi fantu, ki bi bil rad sprejet med letalce, da se izkaže v iznajdljivosti in pogumu. Vsak, ki bi bil rad sprejet v našo družbo, mora po našem starodavnem običaju odigrati vpričo nas vseh vsaj eno partijo igre, ki je nad vse zanimiva in zabavna. Zato pozivam tistega, ki bi bil rad prvi deležen letalske časti, da se priglasi za igro, vsi drugi, ki niste še igrali, pa morate za ta čas, da bo partije konec, zapustiti sobo. Toda s tem, da kdo z uspehom odigra svojo partijo, ni storjeno še vse. Letalska čast zahteva, da tisti, ki je svoj ognjeni krst že prestal, o vsej stvari molči ko grob in je za vse na svetu ne izda. V nasprotnem primeru bi ga morali takoj izključiti iz naše družbe.«

Po teh besedah se je Slika pokroviteljsko ozrl po novincih, ki so se sklonili drug k drugemu in si začeli šepetati. V sobi je bila tišina in vse je bilo radovedno, kdo se bo prvi ojunčil in se priglasi za igro. Neka nezaupljivost je trepetala nad fantiči in nekaj trenutkov je bilo v sobi popolnoma tiho. Tedaj pa se je nenadoma oglasila Slavica:

»Slišite, Savnik je že vse poletje pri nas, a svoje preskušnje še zdaj ni prestal. Če je junak, naj se prvi zglesi!«

Med družbo je nastal smeh in splošno odobravanje. Debeluha Savnika je neprijetno dirnilo. »Zlodjeva baba!« je siknil skozi zobe, a vendar tako, da ga nihče ni slišal. Vedel je, da je ta igra le nekakšna zvijača, ki prav gotovo ni brez neprijetnosti, in mislil je, da ji bo ušel. Zdaj ti pride pa ta skušntrani vragec in ga izda. Ker pa ni hotel pokazati, da je baba, je brez oklevanja pristal, da partijo odigra.

»No, Marijanček, kar bliže stopi! Saj se ti že na obrazu vidi, kako hrepeniš,

da bi nekoč postal dober pilot,« ga je nekam ironično nagovoril Slika in si od zadovoljstva skrivaj mel roke. Nikakor ni mogel odpustiti Savniku, da mu je v nedeljo natresel v vino posušenega žolča, ki je porazno deloval na njegovo črevesje. Letalci so si šepetali, da že od nedelje nosi hlače kar na rokah, ker bi sicer imel preveč opravila. Zdaj pa je prišla ura sladkega maščevanja!

Novinci so takoj odšli, drugi pa so v salonu odmaknili mize in druge nepotrebne stvari. Pri steni so pustili le nekaj stolov, da so gledalci, ki se niso hoteli udeležiti igre, lahko sedli. Na preprogo sredi sobe sta legla drug poleg

drucega Slika in Savnik. Slavica je prinesla iz kuhinje lopatasto kuhalnico, še prej pa je čez glavo zagrnila oba igralca.

»Tako«, je dejala, »lepo ležita in kadar kateri dobi udarec, naj ugane, kdo mu ga je prisolil. Če se mu posreči, pojde pod odejo tisti, kateri je prejšnjega udaril.«

»Pa da ne boste preveč mlatili, sicer gorje tistemu, ki ga zalotim!« je zapretil Slika in se skrnil pod odejo. Tedaj mu je Slavica porinila v desnico kuhalnico in med družbo je nastal pritajen smeh.

Slika je sebi pripeljal prvo, vendar je bil dokaj obziren.

»Au, osli, kdo tako tolče«, je planil pokonci in pokazal na Staneta: »Ti si bil!«

»Ne«, je zatrdila vsa družba in Slika je moral spet pod odejo. Čutil je, kako Savnik drhti. Slika je z neko naslado stegnil desnico in zamahnil, kar so mu dale mišice. Že v naslednjem trenutku je kuhalnico

spretno skrnil podse, družba, kjer naj bi bil rabelj, pa je navidezno odskočila.

Marijana je po tisti plati, koder je padel udarec, speklo, kot bi mu goreče poleno padlo na golo kožo. Od bolečine so mu solze stopile v oči. Obupno se je ozrl po »igralcih«, a niti malo si ni mogel misliti, kdo mu jo je prisolil. Nič ni pomagalo: ponovno je moral pod odejo.

Tako je šlo precej časa dalje. Slika je ob vsakem udarcu, ki si ga je sam dal, kričal ko blazen in družba je hotela popokati od smeha. Savnik je tulil od bolečin. Že zdavnaj ni več čutil mesta, koder so padali udarci. Najrajši bi bil planil iz sobe in vse skupaj ozmerjal. Zdelo se mu je preneumno, da ni nikdar mogel pogoditi pravega. Nenadoma pa se mu je nekaj posvetilo.

Ko je po njegovi zadnji plati ponovno padlo divje in obupno, je prav razločno začutil, da se je njegov »sotrpin« stresel od zamaha. Savnik je vzkipeł. »Osel, ti si, in skozi si me mlatil samo ti.« Planil je pokonci in bil do skrajnosti užaljen. Zavlekel se je v kot in potlej ves večer kuhāl rilec.

»To je plačilo za nedeljo, da veš!« mu je pojasnil Slika in naredil pri tem tako mil obraz, da se je morala družba ponovno zakrohotali.

Potem se je igra nadaljevala. Vsak novinec je prišel na vrsto. Vendar je bil Slika pri drugih bolj prizanesljiv. Saj ga je že kar roka bolela od zamahovanja nad Savnikom. Samo zadnji udarec je bil pri vsakem tako masten, da so žrtvi vedno stopile solze v oči.

Pozno v noč so se začeli odpravljati k počitku. Šele tedaj so zapazili, da je Marija s Stanetom in Julčetom nekam izginila.

»Aha, zdi se mi,« se je pomenljivo namuzala Slavica, ki je nekaj vedela o tajni pogodbi med sestro in njenima častilcema. »O tekmi se zgovarjajo.«

»Kaj delajo?« je planil Slika, ki je ujel njene besede.

»I, kaj ne veste, kako sta se zmenila Stane in Julče zastran Marije? Udarila se bosta zanjo,« je povedala deklica, kot bi se ji zdelo to prav nekaj vsakdanjega.

»Ni pes! No, saj sem zmerom pripovedoval, da se to ne bo srečno končalo. No, pobje, zdaj pa vidite, kaj ljubezen vsega ne stori. Še kri bo tekla!«

»Kajpak!« je spet povzela Slavica. »Saj se ne bosta z noži. V zraku se bosta pomerila. Kdor bo dalj časa ostal v zraku, tisti bo imel sestro. Sama je tako odločila. Zdaj komaj čakata dneva, ko bo sapa stanovitna.«

»O strela, to bo pa nekaj za nas! Pobje, ste slišali? Kakor sem reven ko cerkvena miš, bom že zvil za štefan, če zmaga Stane. Še bomo imeli zabave!« Ni si mogel kaj in od navdušenja si je pljunil v roke.

Med letalci je završalo. Ta novica je planila mednje ko strela z jasnega in tisto noč skoraj noben ni prida spal.

Ko so šli drugo jutro na hrib, je Slika takoj pobaral Staneta, če je res. Tega je bilo skoraj sram, a nazadnje se je le vdal.

»Bog ti daj srečo!« mu je Slika stisnil roko.

»Čas je,« je pojasnil Stane, »da nekaj ukrenemo. Saj smo že nekaj let tu gori, a vse doslej nismo imeli nobenega pomembnega uspeha. Zdaj imamo letala in zaklel sem se, da moramo prav letos postaviti nov državni rekord.«

Tako so bili vsi naslednji dnevi v znamenju priprav za veliki dan. Stane in Julče sta po večini ostajala doma in se ukvarjala z opremljanjem vsak svojega letala, v katerem dotlej še nihče ni sedel, ali pa sta hodila po hribih in opazovala postolke ter se posvetovala, kateri hrib bi bil najprikladnejši za vzlet. Svoje učence sta razdelila v posamezne skupine in vsaki določila učitelja, ki sta ga poiskala izmed starejših letalcev. Tako ni šola nič trpela in je šlo delo v redu dalje.

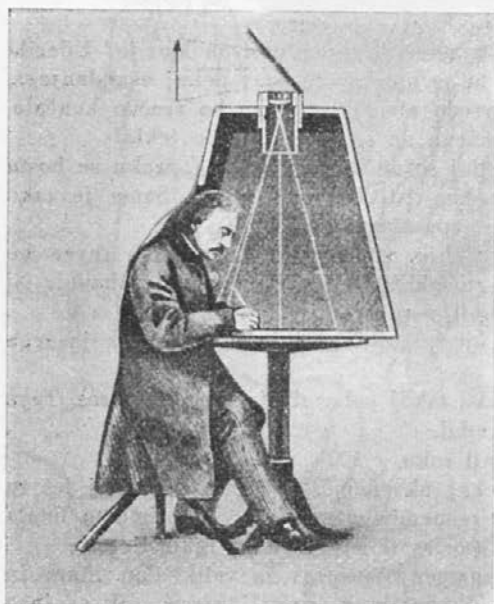
Marija je bila tiste dni še bolj čudna ko navadno. Kar več je ni bilo na spregled. Na neki način se je veselila velikega dneva, ko se bosta pomerila njena ljubimeca, vendar je tudi trepetala pred odločitvijo in rada bi bila, da tisti usodni dan sploh ne bi nikdar prišel... (Dalje.)

Jurček se uči fotografiranja

3. O pravilni nastavitvi razdalje.

Jurček meri svoj korak.

Zgodnje pomladno sonce je privabilo mladino iz vse hiše na dvorišče. Jurčkova mlajša sestra Anica in sosedova Minka se igrata sami s pločevinskim štedilnikom. Jurček opazuje bodoči gospodinji in si misli: »To bi bil lep posnetek, ki bi ga bila še mama vesela,

Takšna je bila slavna zgodovinska »temna kamera« (camera obscura).

čeprav včasih godrnja, da sem preveč zagledan v fotografijo.« Steče po aparat, stopi v kot in meri razdaljo do obeh deklie. Z očmi ne more presoditi, ali je 3 ali 4 metre ali morda še več. In vendar ve, da mora razdaljo na metrski skali točno nastaviti, sicer slika ne bo ostra. Spomnil se je, da meri vojaški korak tri četrtnine metra. Zato se razkorači in napravi do deklie točno 5 korakov, torej 5×75 cm ali 3,75 m; malo manj ko 4 metre. Toda ko je prišel nazaj na mesto, odkoder je hotel slikati, je presenečen opazil, da sta deklie že pobrali štedilnik in jo mahnil na nasprotni konec dvorišča. S snimanjem torej ni bilo nič.

Tine se mu je smejal z okna v prvem nadstropju. Pohvalil je Jurčkov domislek, da je treba razdaljo zmeriti s koraki. Toda pojasnil mu je,

da je mogoče merjenje razdalje samo takrat, ako se točno izvežbamo v metrskih korakih. Tega se lahko naučimo.

Na ravnih tleh označiš s kreda ali s palico v medsebojni oddaljenosti 1 m črte in nekajkrat prekoračiš celo razdaljo. Peta ali vrh čevljev morata zadeti točno označene črte. Potem poskusi isto z zaprtimi očmi. Počasi se boš temu tako privadil, da boš potem korakal samo v metrskih korakih. Zlasti Jurčku bi to bilo prav, ker prisopiha vsako jutro zadnje minute pred začetkom pouka v šolo.

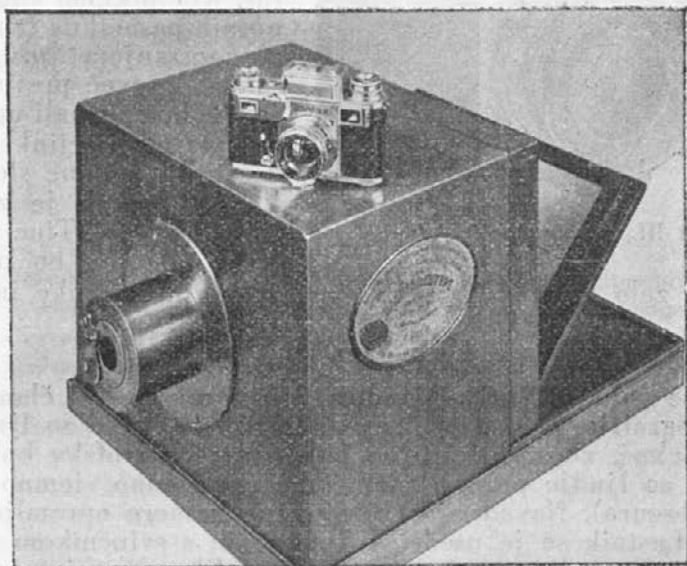
Kadar pa razdalje ni mogoče odkorakati, smo navezani na oko. Tako bi tudi Jurček storil bolje, ako bi razdaljo do igrajočih se

deklic ocenil z očesom. Toda tudi za to je treba vaje. Dober čut za oddaljenost je tudi sicer v življenju potrebna zadeva. Različne razdalje oceniš najprej z očmi, potem pa razdaljo preskusiš s koraki.

Korak in oko, oba se dobro obneseta v razdalji od 5 do 10 m. V tej razdalji tudi navadno fotografiramo. Ako pa slikaš še bližje predmete, potem zmeri oddaljenost predmetov ali oseb z metriskim trakom ali z dolžino roke.

Globina ostrine.

Zamudno pa bi bilo pri vsakem snimanju znova spreminjati nastavitev na metrski skali. Tine je Jurčku odkril, kako gre vse to

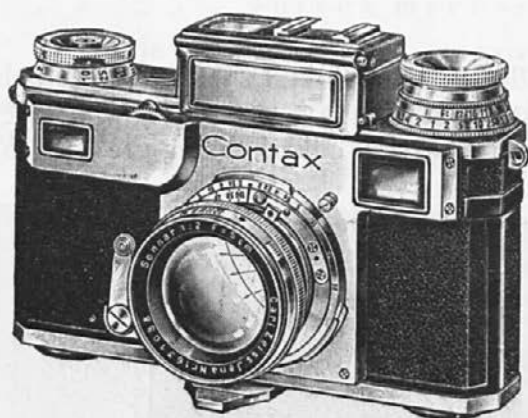

Prva kamera, ki jo je izdelal Daguerre leta 1839., in najmodernejša kamera Contax iz leta 1959. Obe kameri loči torej 100 let razvoja.

hitreje in ravno tako zanesljivo. Napravila sta tale zanimiv poskus. Izbrala sta v bližini velik predmet in gledala samo vanj. Tine je opozoril Jurčka, da gotovo vidi samo ta predmet ostro, vsa njegova, posebno bolj oddaljena okolica pa ni več ostra; predmeti v njej nimajo več ostrih obrisov. Nato je vzel Tine kos temne lepenke in vbodel vanjo z iglo majhno luknjico. Jurček je bil naravnost presečen, ko je videl skozi luknjico vse izrazito in ostro od najbližjega predmeta do obzorja, od najbližjega grma do najbolj oddaljenih vrhov. Skozi majhno odprtino vidiš ostro tudi vso okolico opazovanega predmeta.

Taka pa mora biti tudi dobra slika. Slika mora imeti, kakor pra-

vimo, globino ostrine; ostrina mora segati čim globlje pred predmetom in za njim. Sedaj je Jurčku šele razumljivo, kako velikega pomena je pri fotografskem aparatu zaslonka. Čim bolj jo zapiraš, tem manjša postaja odprtina objektiv, skozi katero vpada svetloba, tem bolj globoko pa sega ostrina na sliki. Kadar ti gre za hiter posnetek, ne moreš kar presoditi, ali je predmet od tebe oddaljen 2,60 ali 2,50 m. Zato pa zapreš zaslonko toliko, da imaš obe oddaljenosti hkrati ostri.

Contax III., najpopolnejša kamera.

Toda zaslonka ima še eno lastnost. Ako je odprtina objektiv majhna, potem prihaja le malo svetlobe v aparat. Ker hočemo čim več trenutnih posnetkov iz roke, zato z zapiranjem zaslonke ne smemo preveč pretiravati, sicer ne bomo mogli uporabljati ene petindvajsetinke, ene petdesetinke ali ene stotinke sekunde. Jurček je z zanimanjem poslušal. Tine mu je obljubil, da mu bo prihodnjič

odkril dva zelo pripravna načina uporabljanja zaslonke in metrske skale.

Prva kamera in Contax.

Tine je pokazal Jurčku časopis, v katerem je bil članek o stoletnici fotografije. Zelo ga je seveda zanimalo, kako so ljudje fotografirali nekoč, zlasti kakšne so bile prve fotografske kamere. Do Daguerrija so ljudje poznali samo tako imenovano »temno kamero« (camera obscura). Navadno so bile temne kamere opremljene z objektivom. Lastnik se je usedel v kamero in s svinčnikom prevlekel po rumenkastem oljnatem papirju obris slike zunanjega sveta, kakor je prihajala skozi lečo na dno temne kamere.

Jurček že ve, da je bil Daguerre eden izmed iznajditeljev fotografije. Ta mož je tudi prvi sestavil fotografski aparat in jih potem edini gradil za ves svet. Na vsakem aparatu je bilo njegovo ime in pripomba, da ne more jamčiti za nobeno kamero, ki ne nosi njegovega imena. Ta prva kamera je bila naravnost ogromna v primeri z modernimi fotografskimi aparati.

Leta 1867. je bila na svetovni razstavi v Parizu razstavljena tudi fotografska kamera. Ljudje so se kar gnetli okrog nje, da bi si jo dobro ogledali; saj so vedeli, da so slikali z njo celo samega Napoleona III. Čudili so se, da je tehtala samo 6,5 kg. Sedaj pa poglej zanimivo sliko Daguerrove kamere, na kateri stoji zadnji model mojstrske moderne kamere Contax, ki kar izginja na ogromnem Daguerjevem »aparatu«. Kljub temu, da je Contax tako majhna, je to vendar višek fotografske tehnike. Opremljena je »z vsem kom-

fortom«. Odprtina njenega objektivna je tolika, da je mogoče slikati z njo tudi ponoči. Nedosegljivo zanesljiv je zaklop, ki omogoča osvetlitve do $\frac{1}{1250}$ sekunde. Tako je mogoče slikati motor pri najhitrejši dirki. Vgrajen ima točen razdaljemer, najnovejši model celo svetlomer.

Več načrtov kakor za lokomotivo.

Ugibajo, iz koliko sestavnih delov je zgrajena Contax. Rekel boš morda iz 100. Premalo. Nič manj kakor 750. Samo vijakov je okrog 100, pa vendar vsi skupaj tehtajo samo 15 gramov. Pravo čudo je že objektiv. Preden so ga zračunali, so potrebovali štirje izurjeni matematiki cela tri leta.

Treba je bilo 481 dolgih računov, med katerimi je vsak račun zahteval 5 do 20 strani; vse skupaj 5200 strani. Zvezek, ki bi štel toliko strani, bi bil debel 90 cm. Za celo kamero Contax je bilo treba 600 risb. To je res višek popolnosti, ako pomisliš, da potrebujejo za najnovejši tip lokomotive 550 risb, skoraj polovico manj kakor za Contax.

GORENJSKI:

Breza in bor

Bela breza sredi polja
in v daljavi črni bor.
Čez nebo gredo oblaki,
čez polje pa tajen zbor.

Sredi polja sem prisluhnil:
brezi list edini je odpal,
daleč bor je zadovoljno
kimal z glavo in mrmral.

Moja duša je vzdrhtela,
bolno šlo je prek srca:
O, kako je lepa breza,
bela breza sred poljâ...

GORENJSKI:

Pesem

Prijatelj, morda si videl kaj ti?
Med nebom in zemljo zdaj nekaj drhti.

Zadelo drhtenje se mojih je strun,
zapela je pesem, oživel tolmun.

Zdaj tiha kot noč je skrivnost pred očmi,
a mene meznano boli in boli...

Prijatelj, si videl? Med nebom in zemljo
je večnost šla, jaz pa zadel sem ob njo...

Mladina v boljševiškem taboru

Nogometno igrišče.

Gozd in kamen, kamen in blato. Pač: tri vrste daleč proti severu sem le iztaknil ravnino, kjer bi se dalo kaj napraviti. Treba bo izkopati nekaj štorov, zemljo malo zravnati, pa bomo lahko igrali vsaj basketbol, če že z nogometom nič ne bo. S tem odkritjem sem se vrnil v tabor.

Načelniku tabora sem sporočil, da sem našel primerno mesto, ki bi ga mogel prirediti za telesne vaje.

»Čemu neki? Vse kolonije ne moremo pustiti ven. Če pa le hočete, naj vam izberejo stotino zanesljivih ljudi, vzemite lopate ali karkoli in kopljite in zravnajte. Težava pa je v tem, da nimamo lopat. Posodili smo jih v sosedni tabor, pa nam jih niso vrnili. In nam jih nesnage tudi nikoli ne bodo. Pa poskusite še sami, morda se vam posreči.«

Iz sosednega tabora sem lopate le dobil. Naslednje jutro se je na našem dvorišču zbrala stotina vzorno razcapanih brezprizornikov. Vsi so veseli, da bodo vsaj za nekaj časa gledali gozd, kajti večnega posedanja za bodočo žico, brez učil, brez dela in celo brez iger so vsi brez izjeme do grla siti. Skupino odbranih oblega več stotin zavistnih gledalcev, ki bi tudi radi šli iz tabora:

»Tovariš inštruktor, ali smem iti še jaz? Tovariš inštruktor, vzemite še mene!«

Ko smo dospeli na kraj bodočega igrališča, mi je bilo takoj jasno, da moji brezprizorniki ne bodo kaj prida delavci. Res so volčje vztrajni v prenašanju mraza in gladu, to je pa tudi vse. Moči jim manjka. Njihove ko palice tanke roke komaj držijo lopato. Takoj jim zmanjka sape, da molčim o mišicah in vztrajnosti. Delo napreduje sunkoma. Zdaj vsi hkrati udarijo kakor na povelje svojega umišljenega vodje, zdaj spet vsi hkrati obstanejo, odvržejo lopate in se stisnejo skupaj na mokro hladno travo.

Nič jih ne priganjam, saj se nam ne mudi. Neki fantiček predlaga: namesto da odkopavamo vsak štor posebej, rajši na vse nanesimo dračja in jih zažgimo, pa bodo počasi sami pogoreli. Precej nevarno bi bilo kar trideset panjev hkrati zažgati, pri treh bomo pa le poskusili. Sedem h gruči otrok, ki so se zvrstili krog ene grmade.

»Stric, ti pa sedi rajši na kak panj, da se ti hlače ne zmocijo.«

Usedem se torej na sosedni panjič in iz žepa usnjatega suknjiča potegnem zavojček tobaka. Otroci ga požirajo z željnimi pogledi. Zvijem si cigareto in zavojček molče ponudim najbližjemu fantiču.

»Si jo smem zvití?« me nekām začuden vpraša.

»Seveda.«

»Ne, vzeli ti bomo kar ves zavojček.«

»Zakaj pa ne, če hočete.«

»Dobro, stric, bomo pa vzeli samo polovico.«

»Kar vsega dajte, saj imam še druge.«

Otroci privlečejo iz žepov papirje, kajpada liste, ki so jih potrgali iz taborne knjižnice, ter si urno in spretno razdelijo zavojček. Minuto nato že vsi zmago-slavno molčijo in kadijo. Tudi jaz molčim in kadim.

»Saj res, stric, povej nam, čemu ta prostor zravnavamo.«

»Saj sem vam že v taboru vse povedal in razložil, ne? Nogomet boste igrali.«

»Seveda, tako si se pač lagal pred skupščino. Le priznaj!«

Še enkrat jim stvar razložim, a otroci me kar ne morejo razumeti.

»Da bi oni za nas hoteli kaj napraviti — imej no pamet! Saj nas niso v tabor zato poslali, da bi igrali nogomet, ampak da pomrjemo. In kakšen vrag bi jim mogel navdihniti misel, naj nam dajo športne igre, da bomo prej pomrli. Jih predobro poznamo! Nas gonijo na delo, igrali se bodo pa oni, golazen!«

»Kakšna golazen?«

»Kakšna neki? Vendar pazniki, ne?«

»Za te svinje ne bomo delali. Naj jih vrag pocitra! Sami naj delajo!«

Skušal sem fante prepričati, da bodo sami igrali.

»Beži no! Takih pravljic smo že dosti slišali. Stric, ne damo se vleči za nos. Pravljice rajši komu drugemu pripoveduj!«

Res, za »golazen« ne bo delal niti mužik, za »golazen« ne mara garati delavec, pa naj bi deca brezprizornikov? Saj imajo prav, kajti res se bo zgodilo, kakor napovedujejo: tla bodo zravnali fantje, igrali pa bodo pazniki.

»Toda ali ni za vas prijetneje, da se naskačete tu v gozdu, ko pa da bi tičali v barakah?«

»Seveda. V barakah moraš od dolgega časa poginiti, zlasti pozimi. In temu pravijo — življenje! Za nas bo res najbolje, ako nas celo leto vodiš semkaj na delo. Bomo vsaj vsak dan prišli v gozd.«

*

Še smo se razgovarjali in spoznal sem, da vsi brezprizorniki govorijo nekak rokovnjaški jezik, ki je drzen in kar se da robot. Med mojimi »delavci« je tudi fant, ki ima komaj trinajst ali štirinajst let.

»Kako pa si ti zašel semkaj?«

In fant mi pove. Oče je bil kolhoznik (član skupne kmetije). Zalotili pa so ga, da je prodajal kolhozni krompir. Moral je pred sodbo in dobil deset let. Mati je umrla od gladu. »Vas se je čisto izpraznila. Vse so odpeljali v pregnanstvo. Mlajšega brata so že dolgo bolele oči in končno je oslepel.« Ta je vzel brata in se z njim napotil v Petrograd, kjer je služila teta. »Kje je služila?« »No, kje? V tovarni!« »V kateri?« »No, pač v tovarni.« Po cestah in skozi gozdove sta končno prišla v Petrograd, ki se je našemu Ksjušku, otroku gozda in vasi, zdel nekaj povsem novega. Brata je izgubil v gneči na kolodvoru, njega pa je zgrabil GPU.

»Najbrž si komu v žep posegel,« ga neverno prekine eden izmed tovarišev.

»Ne, nisem imel časa, pa tudi neumen sem še bil.«

Zdaj gotovo že zna v žep posegati.

Povest je skoraj pri vseh ista. Glad, sveta komunistična lastnina, pregnanstvo očeta, včasih pa očeta in matere, ker sta skušala deco prehraniti z lastnim kruhom, ki je pa proglašen za kolektiven in se ga zato kmečka usta ne smejo pritakniti — vse nadaljnje je jasno. Pri mestni, povečini dela vski deci se pričinja brezprizorništvo zaradi pomanjkljivega nadzorstva nad otroki. Oče — prav tako pa tudi mati — morata 12 do 15 ur na dan delati — tako dolg je namreč komunistični delovnik. Ker doma še skorjice kruha ni, začne otrok kruh iskati na svojo pest, združujejo se cele čete takih »podjetnikov« in vse nadaljnje je spet — jasno.

*

Med razgovorom so fantje napeto nervozni. Mahoma vsi umolknejo, drugič pa spet vsi hkrati brbljajo. V glasu in razpoloženju te na smrt obsojene otroške

čete je mnogo histerije. Ne vem, zakaj sem enega od njih vprašal po njegovih starših. Kar zgrozil sem se ob surovosti njegovega odgovora:

»Crknili so. Vrag jih odnesi! Zaradi njih mi ni nič slabše.«

Obrnil sem se proti njemu. Bil je fant kakih petnajstih let, mrk in temnih, jeznih oči.

»Kaj praviš?«

»Vraga bi mi pomagali! Živim tudi brez njih, kakor vidiš.«

»Torej ti to življenje ugaja?«

Fant me zlobno pogleda:

»Seveda. Živim, kakor se meni zdi.«

»Res?«

V odgovor mi je vrgel gnusno, a mojstrsko kletev.

»Doma pri starših bi ti dali boršča (goveje juhe s slanino in zelenjadjo), ne pa taborne prežganke. Učil bi se, igral nogomet. In uši te ne bi žrle.«

Fant me spet surovo nahruli, pljune v ogenj in razdražen odide k drugi skupini.

(Dalje.)

GORENJSKI:

Tih večer

Tih večer po moji sobi plava, Prav nikdo ne meri več poti,
tiho tiplje v dušo misel mi sanjava. vse preveč ta bajna noč molči.

Zvezde tihe kot oledenele...

V srcu strune so močnejše mi zapele.

KAREL MAUSSER:

Molitev

O, Bog, nalij toplote mi v te dni,
ki so vsi sivi kot nebo v jeseni.
Ne pusti vendar, da me mraz ledeni
k tlom zgrudi, vzame vse moči.

Poglej, kako so temne mi poti;
temnejše kot večeri, ko dežuje,
ko se še srea glas nemirni čuje,
ko žene v žile razpaljeno kri.

Vsaj Ti nasmehni se mi v bolečini
in reci mi besedo v odpušcanje,
da ne bom sam, tako sam v tej sivini!

Saj vendar veš, kako boli spoznanje:
Vse dal ljudem si, da bi Te spoznali,
v plačilo pa v srce so Ti pljuvali.

novе knjige

Knjige Goriške Mohorjeve družbe. Iz za leta 1924. imajo Goričani tudi svojo Mohorjevo družbo, ki leto za letom izdaja z večjim ali manjšim uspehom svoj knjižni dar, katerega so naši rojaki onstran meja v danih razmerah še bolj veseli kakor mi mohorjevci. Goriška Mohorjeva družba je podobno organizirana kot tukajšnja; njeno delo bi lahko v sorazmerju prekašalo celjsko, ako bi ji »milše zvezde sijale«, tako pa so njene knjige nekake reliquiae reliquiarum še nedavno kar čudovito razgibanega kulturnega življenja naših bratov ob Soči in Adriji. Preteklo jesen je izdala pet rednih knjig: Koledar, Doro Pavline Pajkove, Stanka Staniča Dobe in podobe iz cerkvene zgodovine, Bogdana Kazaka Zdravja kolikor hoče, Rotmanovo mladinsko Bratec in sestra in še dodatno molitvenik Molimo.

Koledar ima prijetno in prikupno obliko in opremo z naslovno risbo Mare Kraljeve in mesečnimi vinjetami Gorševimi. Uvodno povest »Kovačev Jakob« je napisal V. Višnjovski, decembra umrli dekan v Kanalu Venčeslav Belè, ki se je pred vojno oglašal v Domu in svetu z leposlovjem, v Casu z znanstvenimi študijami o naši književnosti, po vojni pa v goriški Mladiki, Našem čolnihu, Mohorjevem koledarju, katerega je tudi urejeval, in še v drugih goriških listih in publikacijah. Snov za »Kovačevega Jakoba« je zajel iz vaškega življenja svoje fare s tradicionalno ljubezensko fabulo, ki jo je povezal z zgodovino Svete gore ob 400 letnem jubileju, ki ga letos praznujemo. Povest je pisana preprosto, ljudstvu primerno. Druga povest je »Lučka«, ki jo je spisal Anton Komar, prezgodaj umrli Anton Vadnal, avtor Otoškega postržka; tukajšnjim mohor-

janom je že znana, ker je ponatisnjena iz našega koledarja, v katerem je pred leti izšla. — L. P. je prispeval božično črtico »Uresničeno pričakovanje«, iz humoristike Fr. Milčinskega so vzete »Tri ribniške«, Stanko Stanič je napisal veselo zgodbo v dveh delih »Pepa in Lojze«, ki se godi v Vipavski dolini in v Trstu; šala, ob kateri so se ljudje smejali. Drugega avtor pač ni hotel doseči. — Več pesmi imata v Koledarju Lj. Š. in Lado P., dve sta Župančičevi k članku ob njegovi šestdesetletnici in še odlomek iz Petrarka v Staničevem prevodu. — Izmed drugih člankov so za našo kulturno zgodovino pomembni »Sopek na grob ustanovitelju« msgr. dr. Josipu Ličnu, ki je Goriško Mohorjevo družbo priklical v življenje in umrl pred desetimi leti, življenjepis idrijskega dekana msgra Mihaela Arka ter še msgra J. Abrama, ki sta se ga spomnila Polde K. in sam dr. Julij Kugy, sloviti turist in avtor znanih knjig o naših gorah. Iz goriške preteklosti pa nam je St. Stanič predstavil še »Dva znamenita pridigarja«, in sicer Janeza Svetokriškega, ki ga poznate iz naše književne zgodovine, in Filipa Jakoba Kofola (1820—1864), ki je izdal več knjig pridig v Celovcu in Gorici, pisal v Večernice, bil dopisnik Novic in 1861 v prvem zasedanju prvega goriškega deželnega zbora prvi govoril slovenski, zahtevajoč enakopravnost slovenskemu jeziku, s čimer je tudi prodr. Narodopisnega pomena sta še sestavka dr. Ivana Tula »Ostrigarji« in »Kruh iz domače peči«. Drugi sestavki so informativno poučni, tako n. pr. o mednarodnem evharističnem kongresu v Budimpešti (dr. Fr. Močnik), Pred dvajsetimi leti (R. Bednarik), Industrija v Juljski Krajini itd. Med tekstom nas pozdrav-

ljajo slike naših mož in krajev pa tudi druge iz sodobnega evropskega življenja.

Z »Doro« (str. 92) je Goriška Mohorjeva družba priklicala spet v življenje Pavlino Pajkovo r. Doljak, ki je bila v preteklem stoletju pač naša najpomembnejša pisateljica. Čeprav rojena v Paviji (1854), je preživela svojo mladost pri stricu v Solkanu, kjer se je seznanila s profesorjem Pajkom (prim. »Gregorčičeva spričevala«!) in se z njim poročila, umrla je 1901 v Ljubljani. Za »Doro« se je GMD odločila ali iz pietete ali iz zadrege. Ta povest je izšla 1885 v Večernicah in je danes ginljivo romantično branje, ki more zadovoljiti le preprostega bralca, kateri našega sodobnega pripovedništva ne pozna.

Stanko Stanič, ki je eden najagilnejših kulturnih delavcev ob Soči, je v svojih »Dobah in podobah« (str. 106) v preglednih, živo pisanih slikah podal življenje Cerkve od njenega početka pa do naših dni, pri čemer je upošteval tudi domačo zgodovino, n. pr. v poglavjih Začetek oglejske cerkve, Črtomir gre v Akvilejo, Stivanski menihi, Sv. Pavlin, Čedadski kapitelj, »Tukaj je moje počivališče na vekov veke« (patriarh Bertold), Valovi protestantizma pljuskaajo ob Adriji, Kdo je pri nas ljuljko trebil?, Ustanovitev goriške nadškofije in mimogrede še tu in tam. — Ta knjiga bi zaslužila, da bi prišla v roke našim ljudem tudi tostran državne meje.

Bogdana Kazaka poznate iz »Mladike«, v kateri je tako prijetno kramljal o svojih doživljajih v zdravniški praksi, in tudi iz drugih še pomembnejših knjig nam je znan. Za GMD je napisal svoje »zdravnikove spomine« v knjigi »Zdrav — kolikor hočeš« (str. 118). Šestnajst zgodb nam je dal, ki jih moraš biti vesel, saj dehti iz njih vedrost pisateljevega duha in goriška zemlja v vsej njeni lepoti z njenimi resničnimi ljudmi, ki jih moraš vzljubiti. V »Sončnem žarku in materinem smehu« nam s toplo besedo riše

svoja otroška leta v prelepi Vipavski dolini, ko se je odločil, da bo zdravnik, in so se mu, otroku, smejali. V drugi sliki »Čemu je bolezen dobra?« srečamo Bogdana že v Ljubljani kot študenta, ki zboli, a ozdravi — klasičen opis! — telesno in duševno. »V prvem zdravljenju za silo« je spet doma kot mlad doktorand, ki mora skrivaj pomagati sosedu, v »Zdravljenju po sili« smo pa v Gradcu, kjer kot asistent v bolnišnici reši življenje svojemu rojaku posebnežu, s čimer je naši literarni zgodovini napravil neprecenljivo uslugo, saj ji je rešil moža, ki je postavil vanjo mogočne kvadre. Ta črtica bo torej ohranila svojo posebno vrednost. V naslednji je postavil lep spomenik svojemu dobremu, preudarnemu očetu, nakar sledijo zgodbe iz goriške prakse — »Doktor Zamašek in drugo«, »Vse pretrpiš — če hočeš«, »Velika razvalina«, »Geto in drugo«, »Odvraten poklic«, »Težaven poklic«, »Zalosten in nevaren poklic«, »Črvad na korenu« in »Za nerojeno življenje« — iz Gorice in njene ožje in širše okolice, ob katerih dihaš goriški zrak in te greje goriško sonce in se ti še zdi, da srečuješ same znance, katerim bi najrajši stisnil roko. V predzadnji »Z učnimi ljudmi je križ« srečamo Bogdana pri pobratimu Bajdi Kazaku v Trenti, kjer je moral zdraviti — kozo in se je po »trentski šoli za učene ljudi« prvič povzpел z Bajdo in Špikom na Triglav, zadnjo »Zdrav — kolikor hočeš« pa je napisal dr. Fr. Pavletiču v spomin in v njej pokazal, kaj premore trdna volja. — Ob tej knjigi moremo le želeti, da bi Bogdan Kazak ne odložil peresa, ki mu tako lepo piše, da bi ne škodilo, ako bi sodobni rod hodil tudi k njemu v šolo.

Rotmanova »Bratec in sestrice« (str. 100) sta one vrste mladinsko berilo, kakršno poznamo pri nas iz »Jutra«, ki nas je seznanilo s tem avtorjem. Nemara imajo otroci ob njem res veselje, a mislim, da ne kaže GMD prinašati takega mladinskega »leposlovja«, ko dobi lahko nepri- merno boljše doma.

Razen Koledarja imajo vse knjige navaden časopisni papir slabše vrste. Zakaj? Izhajajo pač v znamenju tveganja!

Dr. Fr. Tomšič: Nemško-slovenski slovar. Izdala in založila Jugoslovanska knjigarna v Ljubljani 1958. Natisnila Jugoslovanska tiskarna, podružnica v Novem mestu. Str. 760, cena din 100.—. V znani in priljubljeni »Zbirki žepnih slovarjev in učbenikov«, ki jo že več let izdaja Jugoslovanska knjigarna, je izšel spet nov slovar. Nov? Na videz le druga izdaja dr. Bradačevega »Nemško-slovenskega slovarja«, ki je izšel pred desetimi leti, a ker je temeljito predelan, moremo reči, da je res nov. Že prvi, dr. Bradačev, je bil jako dober in priročen, zaradi česar je bil tudi razmeroma hitro razprodan, kar najlepše dokazuje njegovo živo potrebo. Sedanji, dr. Tomšičev, je bistveno izboljššan. Kljub temu, da je dr. Tomšič brez škode opustil 16 strani slovniskega uvoda in črtal marsikako besedo, je obseg slovarja narastel vendarle za celih 40 strani, kar nam najlepše priča, da je šlo sestavljalcu predvsem za to, da izda res praktičen slovar, ki bi docela zadovoljil vsakdanjo potrebo najrazličnejših interesentov. In priznati moramo, da se mu je to tudi v polni meri posrečilo, kajti s tem lepim delom smo dobili priročnik, ki ne bo zadovoljil le jezikoslovca, temveč tudi tisti široki krog izobražencev, obrtnikov, trgovcev in drugih, katerim je v prvi vrsti namenjen. Ker je zlasti pri mlajšem rodu znanje nemščine skoraj izginilo, a vsakdanja živa potreba nas zopet in zopet spravlja v stik z njo, naš knjižni trg takega dela kratko in malo ni mogel pogrešati. Prepričani smo, da bodo vsi, ki bodo rabili ta slovar, sestavljalcu in založnici hvaležni, da sta odpomogla tej potrebi v tako brezhibni obliki. Ker ima ta izdaja finejši papir kakor Bradačeva, je slovar kljub večjemu obsegu tanjši, kar priročnost le še poveča.

Na bregovih Bistrice. Izdalo kamniško dijaško počitniško društvo »Bistrica« ob svoji petindvajsetletnici. Uredila Jože

Vombergar in Skofic France. 1958. Strani 175. Tiskala Misijonska tiskarna v Grobljah.

Knjiga Na bregovih Bistrice je pomembna jubilejna izdaja kamniškega dijaškega društva, obenem pa je nekaka monografija vsega kamniškega okraja, ker opisuje ta okraj z zemljepisnega, zgodovinskega, kulturnega, prosvetnega, socialnega in tujsko prometnega zrelišča. Uvodni članek je napisal prof. dr. Vilko Fajdiga. V njem pokaže našemu študentu, kako naj vse njegovo študentsko življenje prepletata dve gesli: katoliško in geslo z Bogom za narod. Urednik Škoffic Francè podaja zgodovino organizacije dijakov v kamniškem okraju. V tem članku popisuje, kako je vse organizacijsko življenje, tudi dijaško, izšlo iz pobud in navodil idejnega ustanovitelja dr. Jan. Ev. Kreka. Cene Kranjc razpravlja o pomenu in smotru društva mladih ljudi. To je miselni in načelni članek, ki v njem pisec zahteva od sodobne mladine, da se ne sme prodati, da mora služiti narodu in braniti njegove svetinje ter da mora povsod in dosledno služiti samo resnici. Zgodovinski članek »Kamniški okraj v preteklosti« je napisal Pavel Urankar. Članek je zaradi jasnega pogleda in dobre dokumentacije med najboljšimi v vsi knjigi. Slabši je članek Gospodarsko-socialni položaj kamniškega okraja. Tudi je temu vprašanju in članku odmerjenega premalo prostora (samo štiri strani). Ravnatelj dr. K. Capuder razpravlja o prosvetnih gibanjih v kamniškem okraju v preteklosti. Zdi se, da je bistveno vprašanje o delovanju prosvetnih društev prekratko obdelal. Golob Melhior razpravlja o verskem in kulturnem življenju kamniškega okraja v članku »Moč katoliške ideje je veličastna«. Literarno zgodovinski članek o znamenitih možeh iz kamniškega okraja je napisal Francè Capuder. Tudi ta članek bi moral biti popolnejši, kajti pri mnogoterih pisateljih je pisec navedel skoraj samo ime, ne pa tudi njegovih del.

V članku so tu in tam tudi stvarne zgodovinske napake in pomanjkljivosti, večsih pa ne pozna sorazmerja o pomembnosti teh znamenitih mož, tako je n. pr. o Kopitarju vse premalo napisal, o marsikaterem manj pomembnem kulturnem delavcu pa se je razpisal preveč na široko. V članku pogrešam tudi nekaterih mlajših kulturnih delavcev iz kamniškega okraja. Dr. Fr. Stele govori o umetnosti v kamniškem okraju. Kamniške planine v kratkih spominih opisuje Tine Orel, Vombergar Joža pa

je napisal nekaj manjših spominov na Bistrico.

Knjiga je torej zelo pestra, saj so članki iz vseh strok in tudi kolikor toliko na strokovno znanstveni višini. Sicer tu in tam nekoliko segajo drug v drugega, a marsikateremu bi bili morali prepustiti več prostora. Knjiga je zlasti pomemben dokument slovenskega dijaškega življenja in se zato našemu dijaštvu že sama na sebi dovolj priporoča. Knjigo krasi prelepe slike iz vseh strok, o katerih govore članki. Fr. Jesenovec.

Pearl Buck — Nobelova nagrajenka.

Najvišje moralno priznanje in največja milijonska, svetovna literarna nagrada je bila 1938 podeljena ženi, šestinštiridesletni ameriški pisateljici Pearl Buckovi.

Se ne eno leto stara se je današnja odlikovanka preselila s starši iz rodne Amerike na Kitajsko, kjer je njen oče, protestantski duhovnik, služboval kot misijonar. V tesnih življenjskih razmerah, ob pogostnem menjavanju bivališča in na dolgih potovanjih je že v zgodnji mladosti imela dovolj prilike, spoznavati posebnosti te čudežne dežele, ki je postala njena druga domovina in pozneje neizčrpna zakladnica za njeno delo. S sedemnajstimi leti se ji je zahotelo po rodni zemlji. Odpotovala je sama v Ameriko in se tam z veliko mladostno ognjevitostjo vrgla v študij in delo. Ko se je leta 1916. poročila z misijonarjem Johnom Lossingom Buckom, je ž njim odpotovala nazaj na Kitajsko. Zdaj je začela motriti tuji svet z novimi, ameriški in zreli očmi ter ga presojeti z vidika zapadne izobrazbe. Njen gmotni položaj se je medtem znatno izboljšal, ustvarila si je lep

dom, mnogo potovala in slednjič prevzela profesorsko mesto. Svojo prvo knjigo o Kitajski, ki je za ves svet pomenila pravo odkritje, je izdala leta 1930. in ko se je nato čez leto dni vrnila v Ameriko, se je literaturi posvetila popolnoma. Kmalu po povratku je prejela največjo ameriško literarno nagrado, a njen sloves se je hitro razširil tudi po Evropi. Neutrudno je študirala dalje, izdajala knjigo za knjigo, pričela sodelovati pri večini pomembnejših ameriških in angleških časopisov in krog njenih čitateljev se je širil iz dneva v dan. Mnogi ameriški založniki knjig o Kitajski so se začeli zatekati k njej po nasvete in še danes velja Pearl Buck za prvo kitajsko izvedenko v Ameriki. Sedaj živi v New Yorku, kjer se je leta 1954. drugič poročila z založnikom Walsehem, ki mu je najboljša sotrudnica.

Pearl Buck ni samo ena največjih svetovnih pisateljic; njena močna ustvarjalna domišljija, prožen in prodoren razum ter oster kritični pogled so ji izvojevali tudi eno prvih mest med najpomembnejšimi moškimi vrstniki.

Njeno literarno delo obsega predvsem romane in novele iz kitajskega življenja. Najbolj znana so: Dobra zemlja, Sinovi, Deljeni dom, Mati, Vzhod in zapad, Vseljenka i. dr. Neprisiljeno in povsem vsakdanje razkriva pisateljica posebnosti kitajskega življenja, ne kot eksotične zanimivosti, ampak kot samo po sebi umeven način čisto vsakdanjega ondotnega življenja, ki hrani v bistvu vendarle občeloveške prvine, ki veljajo za vse ljudi pod vsemi podnebjji. Najmočnejša je v prikazovanju prvobitne kmetove navezanosti na zemljo z vsemi krepostmi in zablodami, ki so z njo v zvezi. Opisi pokrajin so v njenih delih redki in kratki.

Pogosto pa se ustavlja ob prikazovanju strahotnih elementarnih nesreč, političnih bojev, lakote itd. Označitve njenih junakov so močne in prepričevalne. Realnost, ki ji narekuje vsebino vseh del, se občuti tudi v njenem slogu, ki je umerjen, zdržen in preprost.

Pearl Buck je znana tudi kot izvrstna prevajateljica starih kitajskih knjig na angleški jezik.

Slovenci imamo doslej prevedeni dve njeni deli: roman *Mati* je prevedel Vladimir Levstik, dr. Stanko Leben pa *Dobro zemljo*, ki je veliko zmago doživela tudi v filmu.

Dr. Silva Trdina.

Miljana. Verzi Vam teko kar prijetno, a z metaforami je nekoliko zmede. Nemara bom »Misli«, ki so še najboljše, o priliki priobčil.

J. Podvinski. »Ob velikonočnih kresovih« je srednje dobro pisana domača naloga, v katero ste zajeli domorodno misel. V tej obliki ni vredna tiska. — Prav je, da se tudi daleč od doma vadite v materinem jeziku. Morda se polagoma le tako izpopolnite, da napišete tudi kaj takega, kar bi Mentor lahko prinesel.

Bojnik. Umeli ste prav. Tudi ob novi pošiljki, ki se gladko bere, Vam svetujem isto. Razumem: česar je srce polno, o tem rado govori, a previdnost v Vaših razmerah nujno zahteva — molk. Če bi poznali moderno pesem, bi pač lahko marsikaj tudi zakričali, ne da bi se Vam bilo treba bati, tako pa ne gre. Motivno in oblikovno ste v času Gregorčičevih »Domorodnih iskric« ali pesmi, kakršne sem pred 50 leti bral v župniščih za staro mejo, ko so ondotni dobri gospodje peli razne prigodnice. Če že morate peti, zapojte nam o le-

poti krajev, v katerih živite. Ako zajamete v svojo pesem ves njihov čar, dosežete nemara več kakor z dosedanjo motivnostjo. — Glede one Vaše želje: ne morem ustreči, ker se I. več ne oglašja in mi je neznan naslov. Mislim, da je tudi tako dobro in prav, ker vedite, da zaslužijo ono nešteti! Pozdravljeni!

Slavoljub. Z veseljem in zanimanjem prebral. Ni še tako, da bi mogel priobčiti, a kaže, da imate pripovedniški talent. Kaj, ko bi mi napisali kako zgodbo iz dijaškega življenja v Vaših krajih? Bilo bi zanimivo, ker tu večinoma ne vemo, kako živite. Tudi Vam pozdrav!

A. Slavljanov. »Oleander« prisiljeno modrovanje, pesmi pa tudi nista še zrell. O priliki se že obširneje pomeniva!

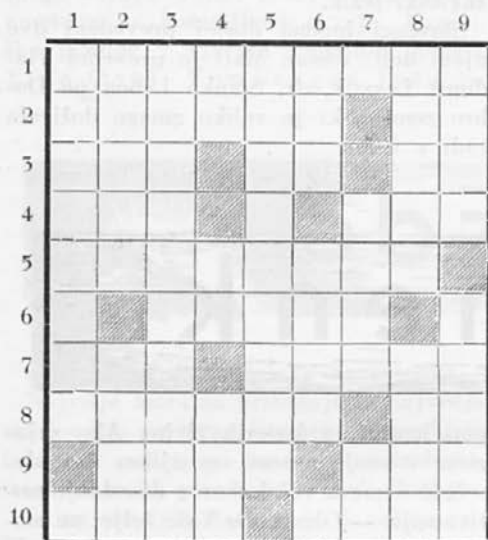
D. H. Po tej Vaši prvi pošiljki bi sodil, da boste peli še lepe pesmi. Za zdaj se zdi, da ne pazite dosti na obliko. Ko pridete iz igračkanja z besedami k pravemu ustvarjanju, se spet oglasite!

S. V. Tokrat sta obe kljub vsej zvočnosti slabi.

zanke in uganke

Mots croisés n° 3

Horizontalement: 1 province de France; 2 venu à bout, abréviation devant les saints; 3 adverbe de quantité; pron. pers.; fin d'infinitif; 4 oiseau; époque; 5 légume; 6 qui appartient au nez; 7 prit; qui

n'est ni chaud ni froid; 8 très obscures; en matière de; 9 fis usage; déshabillée; 10 adverbe pour marquer le superlatif; querelle.

Verticalement: 1 empereur des Français; 2 étant soumise; pièce du jeu d'échecs; 3 femme habitant la ville où Jeanne d'Arc fut brûlée; 4 mis en mouvement; possessif; coupé très court; 5 chagrines; 6 n'affirme pas; petits poèmes du moyen âge; 7 pron. pers.; négation; 8 rivière et département de France; adj. num.; 9 tout ce qui est; conduite.

Nagrada: A. T. Linhart: Izbrano delo.

Posetnica

Ante Nihič

Rudnik

Rešitev zank in ugank

Iz kemije: Kisik je potreben. — Konjiček 1.: Prišli so že Slovencem zlati časi, a klasik bil bi vsak pisar, kdor nam kaj kvasi. — Posetnica a: Gimnazijec; — b) Mizarski vajenec. — Računska: Ključ: pav, dehor, smešen, Jaklič: Spominjaj se človek, da si prah in da se v prah povrneš! — Logaritem: Čas je zlato. — Konjiček 2.: Svet Matija led razbija, če ga ni, ga pa naredi.

Vse (60 pik) so prav rešili: Jože Judnič, VII. b, Franc Garibaldi, Jože Kastelic, Ivo Kovačič, Marjan Merala (55 pik), VI. c, vsi na drž. klas. gimnaziji v Ljubljani; Franc Erzar, šestošolec III. drž. real. gimn. v Ljubljani. — 50 pik: Jožef Sedmak, V. b, drž. klasična gimnazija v Ljubljani.

Nagrado dobila: Jože Judnič Horaca (Izbor iz satir in pisem v prevodu), Franc Erzar pa Nerudove Malostranske povesti.

Vloge

na knjižice in tekoče račune
obrestujejo najugodnejše

posojila

dajejo proti zadostnemu
kritju

vrednostne papirje

kupujejo, prodajajo, lombar-
dirajo in posojajo

Hranilnica dravske banovine

Ljubljana • Maribor
Celje • Kočevje

KJE?

vse šolske knjige, lepo-
slovne in znanstvene?

KJE?

vse risalno in tehnično oro-
dje, barve, zvezke, svinč-
nike, računalja, tintnike,
torbice itd.?

KJE?

po najnižji ceni pomožne
knjige, prevodi iz svetovne
literature, klasike itd.?

VSE

dobite v knjigarni in
trgovini

NOVE ZALOŽBE

V LJUBLJANI, KONGRESNI TRG 19

Največji slovenski denarni zavod

Mestna hranilnica ljubljanska

Lastne rezerve nad Din 26,000.000

Stanje 31. avg. 1938 Din 400,317.500

Vse vloge izplačljive brez omejitve.

Dovoljuje posojila proti vknjižbi.

Za vse obveze hranilnice jamči:

Mestna občina ljubljanska

Tudi to morate vedeti!

Med najmanj upoštevanimi panogami našega narodnega gospodarstva je v krogih slovenskega izobraženstva zavarovalstvo. Ni čuda. Saj niti 40 let ni tega, ko je bila ta važna gospodarska panoga izključna domena nenarodnega kapitala. In vendar se zbirajo tu ogromna denarna sredstva, glede katerih slovenski gospodarstvenik ne more ostati ravnodušen. — Še manj je mogoče razumeti, da mnogi slovenski izobraženci še vedno dovolj resno ne pojmujejo narodnogospodarskega poslanstva

Vzajemne zavarovalnice

Mladina, ki boš v kratkem prevzela odgovornost za vso našo rast, vedi, da je narodno zavarovalstvo med najvažnejšimi narodnostnimi živlenskimi funkcijami!

Šolske potrebe

kakor zvezke, mape, peresa navadna in nalivna, svinčnike, risalni papir in risalno orodje, aktovke, nahrbtnike itd. nudi po konkurenčno nizkih cenah

TRGOVINA

H. NIČMAN - LJUBLJANA KOPITARJEVA ULICA 2